

DOCTORAALSCRIPTIE
VAKGROEP SOCIOLOGIE

Voortijdige beëindiging van reclasseringstrajecten bij voorwaardelijk gestraften

---

De invloed van persoonlijke factoren en trajecttype

Jildau Borwell, S1716956
Juli 2011

BEGELEIDER:

Dr. Eric Blaauw

REFERENT:

Prof. Dr. René Veenstra

rijksuniversiteit
 groningen

SAMENVATTING

Reclasseringstrajecten van voorwaardelijk gestraften worden in ongeveer een derde van de gevallen voortijdig beëindigd. Meestal wordt daarop de voorwaardelijk opgelegde straf ten uitvoer gelegd. De voornaamste reden voor deze voortijdige beëindiging is dat justitiabelen de door justitie opgelegde voorwaarden niet naleven. Er is niet eerder onderzocht welke factoren samenhangen met de voortijdige beëindiging van reclasseringstrajecten in Nederland. Daarom is met dit onderzoek nagegaan of justitiabelen die hun traject succesvol doorlopen verschillen van justitiabelen die hun traject niet succesvol doorlopen. Ze zijn daartoe vergeleken op persoonlijke factoren en het type reclasseringstraject dat ze aflegden. Voor de toetsing is gebruik gemaakt van bestaande data die zijn verzameld door Stichting Verslavingsreclassering GGZ. Er zijn 550 voorwaardelijk gestraften geselecteerd waarvan het reclasseringstraject in de periode 2008-2010 is beëindigd. Het grootste deel van de gebruikte data is verzameld met het oog op risicotaxatie. De overige data zijn vanwege administratieve redenen verzameld. Op de data zijn univariate analyses en logistische regressieanalyses uitgevoerd. De justitiabelen die hun traject succesvol doorliepen bleken op verscheidene punten te verschillen van de justitiabelen die hun traject niet succesvol doorliepen. Zo hadden ze een minder omvangrijk en later startend delictverleden, minder criminele vrienden, minder vaak criminele familieleden, positievere, hechtere partner- of familierelaties en vaker een vaste baan. Ook waren ze minder vaak veroordeeld voor een vermogensdelict, ouder, hoger opgeleid en sterker intrinsiek gemotiveerd. Verder behoorden ze minder vaak tot de culturele minderheid en was hun drugsgebruik minder problematisch. Daarnaast hadden de justitiabelen die geen door justitie verplichte zorg, maar vrijwillige zorg ontvingen vergeleken met de andere justitiabelen een grotere kans op het succesvol doorlopen van een traject. Dit verband bleek sterker te zijn naarmate de justitiabelen minder psychische problemen hadden.

INHOUDSOPGAVE

---

1. INLEIDING

1.1. ACHTERGROND	1
1.1.1. AANLEIDING.....	1
1.1.2. WETTELIJKE PROCEDURE.....	2
1.2. RELEVANTIE.....	4
1.2.1. MAATSCHAPPELIJKE RELEVANTIE	4
1.2.2. WETENSCHAPPELIJKE RELEVANTIE	8
1.3. PROBLEEMSTELLING	9
1.4. OPBOUW	10

2. THEORIE EN EERDER ONDERZOEK

2.1. PERSOONLIJKE FACTOREN	12
2.1.1. STATISCHE FACTOREN.....	12
2.1.2. DYNAMISCHE FACTOREN.....	15
2.2. TYPE TOEZICHTTRAJECT	18
2.2.1. ZORG ALS BIJZONDERE VOORWAARDE	19
2.2.2. ‘VRIJWILLIGE’ ZORG	20
2.3. TYPE TOEZICHTTRAJECT EN PERSOONLIJKE FACTOREN	20

3. DATA EN METHODEN

3.1. DATA.....	23
3.1.1. CVS	24
3.1.2. KOPPELING RISC.....	25
3.1.3. CLIËNTDOSSIERS	26
3.2. PROCEDURE AFNAME RISC	27

3.3. OPERATIONALISATIES.....	28
3.3.1. AFHANKELIJKE VARIABELE	28
3.3.2. PERSOONLIJKE FACTOREN	29
3.3.3. TYPE TOEZICHTTRAJECT.....	35
3.3.4. INTERACTIES	36
3.4. ANALYSEOPZET	38
4. RESULTATEN	
4.1. UNIVARIATE ANALYSES.....	39
4.2. LOGISTISCHE REGRESSIEANALYSE.....	44
5. CONCLUSIE EN DISCUSSIE	
5.1. BEVINDINGEN	51
5.2. BEPERKINGEN	55
5.2.1. MOGELIJKE VERTEKENINGEN	55
5.2.2. NIET ONDERZOCHE FACTOREN	56
5.2.3. GENERALISEERBAARHEID	58
5.3. IMPLICATIES.....	59
LIJST MET AFKORTINGEN.....	60
LITERATUUR	61

HOOFDSTUK 1

INLEIDING

1.1. ACHTERGROND

1.1.1. AANLEIDING

In het huwelijk treden om je straf te ontlopen, het klinkt onwaarschijnlijk. Toch stelde een Nederlandse rechter in 1916 als voorwaarde om niet gesanctioneerd te worden dat een veroordeelde gevolg gaf aan zijn voornemen met zijn vriendin te trouwen (Bleichrodt, 2000). Met de invoering van de voorwaardelijke straf in 1915 is het Nederlandse sanctiestelsel ingrijpend veranderd, niet in de laatste plaats omdat het arsenaal aan straffen hiermee flink is uitgebreid (Bleichrodt, 1999). Aan een voorwaardelijke straf worden één of meer voorwaarden verbonden die moeten worden nageleefd om de straf te vermijden (Abraham, Van Dijk & Zwaan, 2007; Jacobs, Kalmthout & Von Bergh, 2006). Bij de uitvoering van voorwaardelijke straffen speelt de reclassering van oudsher een belangrijke rol (Bleichrodt, 1999). Vaak wordt bij een voorwaardelijke straf reclasseringstoezicht opgelegd. Dit houdt in dat één van de drie Nederlandse reclasseringsorganisaties de naleving van voorwaarden controleert, en de veroordeelde stimuleert en motiveert zich aan de voorwaarden te houden (Koeter, Campen & Langeland, 2009; Poort, 2009). Ongeveer een derde van dergelijke toezichttrajecten wordt echter niet afgerond. De voornaamste reden hiervoor is dat justitiabelen hun voorwaarden niet naleven (Abraham et al., 2007; Jacobs & Siesling, 2009; Jacobs et al., 2006).

Ook door reclasseringscliënten van de reclasseringsorganisatie Stichting Verslavingsreclassering GGZ (SVG) worden toezichttrajecten vaak niet succesvol doorlopen.

Het is echter juist bij veroordeelden die onder toezicht van SVG zijn gesteld van belang dat dit wel gebeurt. SVG houdt toezicht op de naleving van voorwaarden door delinquenten die vanwege problematisch middelengebruik met justitie in aanraking zijn gekomen (Poort & Eppink, 2009; Stichting Verslavingsreclassering GGZ, 2005). Problematisch middelengebruik is een belangrijke criminogene factor: een factor die ten grondslag ligt aan crimineel gedrag (Chui, 2006; Huebner, 2006; Rooney, 2009; Skeem & Manchak, 2008). Van de drie reclasseringsorganisaties is SVG het meest gericht op het wegnemen van criminogene factoren door middel van begeleiding en zorg (Stichting Verslavingsreclassering GGZ, 2005). De samenwerking met zorgverlenende instanties draagt hieraan bij. Dit onderzoek richt zich op de drie noordelijke provincies, waar SVG samenwerkt met Verslavingszorg Noord Nederland (VNN). Wanneer reclasseringstrajecten bij SVG voortijdig worden afgebroken zullen delinquenten niet de begeleiding en zorg ontvangen die nodig is om criminogene factoren weg te nemen. Dit heeft een grotere recidivekans tot gevolg (Broome, Knight, Hiller & Simpson, 1996; Hiller, Knight & Simpson, 1999; Skeem & Manchak, 2008).

1.1.2. WETTELIJKE PROCEDURE

Het besluit tot het opleggen van een voorwaardelijke straf wordt genomen door de rechter (Artikel (Art.) 14a Wetboek van Strafrecht (Sr.)). Deze stelt hierbij vast welke voorwaarden gedurende een proeftijd, die meestal twee jaar duurt, moeten worden nageleefd (Art. 14b Sr.). Bij het besluit tot het opleggen van een bepaald type voorwaardelijke straf baseert de rechter zich vooral op een voorlichtingsrapport dat door justitie bij één van de reclasseringsorganisaties is aangevraagd (Jacobs & Siesling, 2009). Bij elke voorwaardelijke straf wordt in ieder geval de algemene voorwaarde gesteld dat veroordeelden zich voor het einde van de proeftijd niet schuldig maken aan een strafbaar feit (Art. 14c Sr.). Meestal worden daarnaast aanvullende bijzondere voorwaarden bevolen die op de individuele

delinquent en het gepleegde delict zijn afgestemd (Abraham et al., 2007; Jacobs & Siesling, 2009; Jacobs et al., 2006). Bijzondere voorwaarden kunnen worden onderverdeeld in op herstel gerichte, vrijheidsbeperkende, gedragsbeïnvloedende, op zorg gerichte en overige voorwaarden (Poort, 2009). Als een rechter reclasseringstoezicht oplegt wordt in ieder geval als bijzondere voorwaarde gesteld dat justitiabelen zich moeten houden aan de aanwijzingen van de reclassering (Abraham et al., 2007; Jacobs & Siesling, 2009; Jacobs et al., 2006; Menger & Krechtig, 2004).

De reclasseringsorganisatie die met het toezicht is belast vertaalt de opgelegde voorwaarden in concrete aanwijzingen en afspraken (Abraham et al., 2007; Poort & Eppink, 2009). Reclasseringsorganisaties krijgen, binnen het kader van het vonnis, veel vrijheid bij de invulling van reclasseringsprogramma's. Dit draagt eraan bij dat de programma's worden afgestemd op de individuele justitiabele (Abraham et al., 2007; Jacobs et al., 2006). Reclasseringsprogramma's bestaan altijd uit een combinatie van risicobeheersing en gedragsbeïnvloeding (Poort, 2009; Poort & Eppink, 2009). De verhouding en intensiteit daarvan wordt per individu vastgesteld, met het doel het recidiverisico zoveel mogelijk te beperken (Poort & Eppink, 2009).

Als justitiabelen toch recidiveren en dus de algemene voorwaarde verbreken worden ze teruggemeld bij het Openbaar Ministerie (OM) (Abraham et al., 2007; Jacobs et al., 2006). Als bijzondere voorwaarden niet worden nageleefd krijgen justitiabelen meestal een officiële waarschuwing voordat ze worden teruggemeld (Jacobs et al., 2006). Soms wordt bij overtreding van een bijzondere voorwaarde over het vervolg van het traject overlegd met het OM (Jacobs & Siesling, 2009; Jacobs et al., 2006). Na een terugmelding door de reclasseringsorganisatie besluit het OM of een 'TUL-zitting' (tenuitvoerleggingszitting) plaatsvindt. Wanneer op een TUL-zitting blijkt dat er inderdaad voorwaarden zijn overtreden wordt in principe overgegaan tot de tenuitvoerlegging van de voorwaardelijk opgelegde straf,

eventueel in aangepaste vorm (Art. 14g Sr.; Jacobs & Siesling, 2009). Soms worden echter de voorwaarden gewijzigd of wordt de proeftijd verlengd (Jacobs et al., 2006).

1.2. RELEVANTIE

1.2.1. MAATSCHAPPELIJKE RELEVANTIE

Voorwaardelijke straffen hebben enkele voordelen ten opzichte van onvoorwaardelijke straffen. Ten eerste recidiveren voorwaardelijk gestraften minder vaak dan onvoorwaardelijk gestraften (Abraham et al., 2007; Jacobs et al., 2006; Menger & Krechtig, 2004; Wartna, Tollenaar & Blom, 2005). Mogelijk wordt dit veroorzaakt doordat de voorwaardelijke straf vanwege de straf als ‘stok achter de deur’ een effectiever middel is tot gedragsbeïnvloeding (Jacobs & Siesling, 2009; Mayzer, Gray & Maxwell, 2004; Parent, Wentworth, Burke & Ney, 1994). Daarnaast kunnen eventuele bijzondere voorwaarden worden afgestemd op de individuele delinquent, zodat met een voorwaardelijke straf beter ‘op maat’ kan worden gestraft (Kelk, 2004).

Ten tweede is een voorwaardelijke straf vergeleken met een onvoorwaardelijke straf minder ingrijpend voor het leven van justitiabelen, wat rehabilitatie gemakkelijker maakt (Chui, 2006). Dat een voorwaardelijke straf minder ingrijpend is voor het leven van justitiabelen komt gedeeltelijk doordat banden met familie, vrienden, partner en werk behouden kunnen worden (Chui, 2006; Jacobs & Siesling, 2009; Koeter et al., 2009; Mayzer et al., 2004). Daarnaast wordt met het opleggen van een voorwaardelijke straf ‘detentieschade’ voorkomen (Gray, Fields & Maxwell, 2001; Jacobs & Siesling, 2009; Koeter et al., 2009; Mayzer et al., 2004).

Een derde voordeel van voorwaardelijke straffen is dat ze financieel gezien aantrekkelijker zijn dan onvoorwaardelijke straffen. Voorwaardelijk in plaats van onvoorwaardelijk straffen levert directe en indirecte kostenbesparingen op. Directe kostenbesparingen liggen in het vermijden van detentiekosten (Gray et al., 2001; Jacobs et al., 2006; Stichting Verslavingsreclassering GGZ, 2005). Indirect vinden kostenbesparingen plaats doordat voorwaardelijk gestraften minder vaak recidiveren dan onvoorwaardelijk gestraften (Abraham et al., 2007; Menger & Krechtig, 2004; Wartna et al., 2005). Dit leidt tot een verlaging van de politie- en justitiekosten die met recidive gepaard gaan (Jacobs et al., 2006).

De voordelen van voorwaardelijke straffen worden echter niet bewerkstelligd bij degenen die hun toezichttraject niet afmaken. Bij hen wordt immers in principe alsnog overgegaan tot de tenuitvoerlegging van de voorwaardelijk opgelegde straf (Art. 14g Sr.; Jacobs & Siesling, 2009). Bovendien zijn met het herroepen van een toezichttraject meer kosten gemoeid dan wanneer direct tot een onvoorwaardelijke straf was overgegaan (Parent et al., 1994). Bij het herroepen van een traject moet immers een tweede rechtszaak plaatsvinden. Ook voor reclasseringsorganisaties kost het herroepen van een toezichttraject extra tijd en geld. Het is dan ook van belang om te achterhalen wat ertoe leidt dat toezichttrajecten al dan niet succesvol worden doorlopen, zodat hierop kan worden geïntervenieerd. Daarom zal met dit onderzoek worden nagegaan of justitiabelen die hun toezichttraject succesvol afronden verschillen van degenen die dat niet doen. Daartoe zullen de groepen worden vergeleken op persoonlijke factoren en het type traject dat ze afleggen.

Aangezien voorwaardelijk gestraften (in meer of mindere mate) vrij rondlopen in de maatschappij is het ook voor de maatschappelijke veiligheid van belang dat voorwaarden worden nageleefd (Gray et al., 2001; Poort & Eppink, 2009). Wanneer delinquenten hun

algemene voorwaarde verbreken en dus recidiveren is dit punt duidelijk. Bijzondere voorwaarden zijn echter ook gericht op recidivevermindering op de langere termijn (Jacobs & Siesling, 2009). Voor de maatschappelijke veiligheid is het daarom eveneens van belang de overtreding van deze voorwaarden te gaan. Dit argument geldt in het bijzonder voor cliënten van SVG. Mensen die vanwege middelengebruik met justitie in aanraking zijn gekomen hebben namelijk meer moeite met het veranderen van hun gedrag (Rooney, 2009). Dit lijkt erin tot uiting te komen dat zij hun voorwaarden vaker verbreken dan anderen (Huebner, 2006; Johnson & Jones, 1998). Als bekend is welke factoren samenhangen met het al dan niet succesvol doorlopen van toezichttrajecten kunnen toezichttrajecten hier in de toekomst op worden ingericht. Daarmee kan de voortijdige beëindiging van trajecten deels worden voorkomen.

Reclasseringscliënten van de SVG worden op dit moment al aangespoord om zich aan hun voorwaarden te houden (Poort, 2009). De mate waarin die aansporing nodig is kan echter per delinquent verschillen. Wanneer duidelijk is waarin degenen die hun traject succesvol doorlopen verschillen van degenen die dit niet doen kunnen SVG en VNN hierop inspelen. Indien verschillen liggen in bepaalde persoonlijke factoren kan aan cliënten met risicofactoren extra aandacht worden besteed (Minor, Wells & Sims, 2003). Als deze persoonlijke factoren dynamisch (veranderbaar) zijn, kan daarnaast worden geprobeerd deze factoren te beïnvloeden. Bovendien kunnen de beschikbare middelen van SVG en VNN efficiënter worden aangewend als bekend is in welke gevallen extra begeleiding en aansporing (on)nodig is (Gray et al., 2001; Landis, Mercer & Wolff, 1969; Minor et al., 2003). Aan degenen waarbij het risico op herroeping van een traject laag is kan dan een minder groot deel van de middelen worden besteed. Zo komen er middelen vrij die besteed kunnen worden aan degenen waarbij het risico hoog is (Mayzer et al., 2004).

Ook voor de verdere ontwikkeling van risicotaxatie is de uitvoering van dit onderzoek van belang. Voor het inschatten van het recidive- en gevarenrisico van delinquenten en de daaraan ten grondslag liggende criminogene factoren maakt SVG op dit moment gebruik van het risicotaxatie-instrument 'Recidive Inschattingsschalen' (RISc). Op verzoek van justitie wordt op basis van de RISc een voorlichtingsrapportage geschreven over het type op te leggen straf. Bij dit advies aan justitie wordt ook rekening gehouden met de kans op succesvol verloop van een toezichttraject. Voor dit laatste is echter nog geen meetinstrument ontwikkeld. Uit verschillende onderzoeken blijkt dat voorspellingen met behulp van een instrument, ook wel actuariële of statistische voorspellingen genoemd, meer accuraat zijn dan voorspellingen zonder instrument (zie voor een meta-analyse Grove, Zald, Lebow, Snitz en Nelson (2000)). Voorspellingen zonder instrument zijn noodzakelijkerwijs subjectief doordat beoordelaars in een oordeel altijd eigen ervaringen, normen en waarden meenemen (Kemshall, 1996). Aangezien de rechter het advies van SVG bijna altijd overneemt (Abraham et al., 2007; Jacobs & Siesling, 2009; Jacobs et al., 2006; Koeter et al., 2009), vervult SVG een belangrijke functie in de beslissing tot het opleggen van een bepaald type straf. Het is dan ook belangrijk dat dit advies gegrond is. Als er een meetinstrument zou bestaan voor het inschatten van de kans op succesvol verloop van een toezichttraject kan dit leiden tot betere en objectievere inschattingen (Sigler & Williams, 1994). Als blijkt dat justitiabelen die hun toezichttraject succesvol doorlopen verschillen van degenen die dit niet doen is er een basis voor de ontwikkeling van een dergelijk instrument. Dit kan leiden tot een hoger percentage succesvol afgelegde toezichttrajecten (Sigler & Williams, 1994). Bovendien zijn inschattingen op basis van een meetinstrument in de meeste gevallen goedkoper (Grove et al., 2000).

Tot slot is de uitvoering van dit onderzoek relevant in het kader van de oplegging en uitvoering van sancties. Vanuit de Nederlandse politiek is er wat dit betreft de roep om een

persoonsgerichte aanpak (Jacobs & Siesling, 2009; Koeter et al., 2009). Hierbij staat centraal dat een sanctie en de uitvoering daarvan op de individuele delinquent en het gepleegde delict wordt afgestemd. Wanneer blijkt dat bepaalde persoonlijke factoren leiden tot een (on)succesvol toezichttraject wordt een persoonsgerichte aanpak gemakkelijker uitvoerbaar. Dan is immers bekend bij welke justitiabelen op welke factoren moet worden ingespeeld om de naleving van voorwaarden te bevorderen. Als bovendien blijkt dat verschillen tussen ‘succesvolle’ en ‘onsuccesvolle’ reclasseringscliënten (deels) liggen in het type toezichttraject dat ze moeten doorlopen, dan kan SVG hier in het vervolg rekening mee houden bij het adviseren van een bepaalde straf aan justitie. SVG kan voor delinquenten met een hoog risico op herroeping bijvoorbeeld een strenger, meer beperkend toezichttraject adviseren (Chui, 2006; Mayzer et al., 2004; Sigler & Williams, 1994).

1.2.2. WETENSCHAPPELIJKE RELEVANTIE

Ook wetenschappelijk gezien is de uitvoering dit onderzoek relevant. Ten eerste is er in Nederland geen onderzoek gedaan naar de invloed van persoonlijke factoren en het type af te leggen toezichttraject op het al dan niet succesvol doorlopen daarvan. Er is dan ook weinig zicht op de factoren die een rol spelen bij het verloop van Nederlandse toezichttrajecten (Abraham et al., 2007). Wel is er internationale literatuur over dit onderwerp verschenen. Nederlandse toezichttrajecten zijn echter moeilijk met buitenlandse te vergelijken. Dit is alleen al het geval omdat het strafrecht in Nederland verschilt van het strafrecht in andere landen (Poort & Eppink, 2009). Bovendien verschilt de buitenlandse invulling van toezichttrajecten en de taak die daarbij voor de reclassering is weggelegd van de Nederlandse (Abraham et al., 2007). Daarom is het van belang om te achterhalen hoe de Nederlandse situatie is.

Ten tweede worden bij de meeste studies naar het verloop van toezichttrajecten alleen gegevens meegenomen die routinematig door reclasseringsinstanties worden verzameld. Het gaat dan om gegevens als geslacht, leeftijd en gepleegde delicten. Hierdoor worden persoonlijke en sociale factoren meestal buiten beschouwing gelaten. Deze factoren zijn echter wel van belang bij het verklaren van het verloop van toezichttrajecten (Farrall, 2003). Omdat SVG met het risicotaxatie-instrument 'RISc' ook gegevens inwint over persoonlijke en sociale factoren kent het onderhavige onderzoek deze beperking niet.

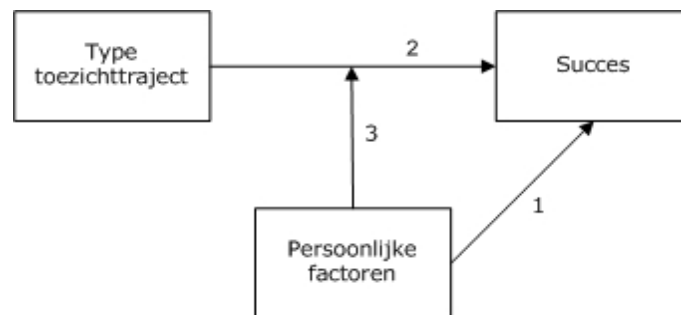
Tot slot is er in de meeste studies naar de naleving van voorwaarden weinig sprake van theoretische onderbouwing (zie voor een overzicht de meta-analyse van Farrall (2003)). Om een verschijnsel als het (on)succesvolle verloop van toezichttrajecten te begrijpen en verklaren is een theoretische onderbouwing echter wel belangrijk. In dit onderzoek zal daarom zoveel mogelijk worden gezocht naar theorieën die de verwachte en gevonden resultaten kunnen verklaren. Hiertoe zullen theorieën als de 'sociale bindingstheorie' (Hirschi, 1969), de 'leertheorie' (Courtright, Berg, & Mutchnick, 2000) en de 'reactantie theorie' (Rooney, 2009) worden gebruikt.

1.3. PROBLEEMSTELLING

Om te achterhalen wat ertoe leidt dat justitiabelen hun toezichttraject al dan niet succesvol doorlopen wordt nagegaan of de justitiabelen die hun toezichttraject afronden verschillen van de justitiabelen die dit niet doen. De probleemstelling luidt dan ook: *Vershillen justitiabelen die een toezichttraject succesvol doorlopen van justitiabelen die een toezichttraject niet succesvol doorlopen?* Om te onderzoeken of de groepen van elkaar verschillen worden ze vergeleken op factoren waarvan bekend is dat ze het verloop van een toezichttraject kunnen

beïnvloeden. Deze factoren kunnen worden onderverdeeld in persoonlijke factoren van reclasseringscliënten en het type toezichttraject dat ze moeten afleggen. Om na te gaan of de kans op een succesvol toezichttraject wordt beïnvloed door de verschillende factoren worden drie onderzoeksvragen beantwoord. In het schema dat na de deelvragen volgt worden de verwachte verbanden grafisch weergegeven. De nummers in het schema corresponderen met de nummers van de deelvragen.

1. Is er een verband tussen persoonlijke factoren van justitiabelen en het al dan niet succesvol doorlopen van een toezichttraject?
2. Is er een verband tussen het type toezichttraject en het al dan niet succesvol doorlopen daarvan?
3. Wordt het verband tussen het type toezichttraject en het al dan niet succesvol doorlopen daarvan beïnvloed door bepaalde persoonlijke factoren van justitiabelen?

1.4. OPBOUW

Zoals reeds is gezegd ontbreken Nederlandse studies over de invloed van persoonlijke factoren en het type af te leggen toezichttraject op het verloop daarvan. Daarom worden

voornamelijk op basis van internationale literatuur hypothesen opgesteld om de probleemstelling en de deelvragen te beantwoorden. Voor de toetsing van de hypothesen wordt gebruikgemaakt van bestaande data uit het 'Cliënt Volg Systeem' (CVS) van SVG. Hierin is terug te vinden welk type toezichttraject justitiabelen hebben afgelegd en of de trajecten al dan niet succesvol zijn doorlopen. Aan de data uit het CVS wordt per toezichttraject de data gekoppeld die met behulp van het risicotaxatie-instrument 'RISc' zijn verzameld. Met de RISc is informatie ingewonnen op twaalf leefgebieden. Een deel van deze informatie komt uit het strafrechtelijk dossier van de justitiabelen. Deze informatie wordt aangevuld met behulp van een gesprek met hen. Met univariate analyses en een logistische regressieanalyse wordt nagegaan of de data consistent zijn met de hypothesen.

HOOFDSTUK 2

THEORIE EN EERDER ONDERZOEK

2.1. PERSOONLIJKE FACTOREN

Onderzoek naar het verloop van toezichttrajecten laat zien dat justitiabelen die een toezichttraject succesvol doorlopen veelal op een aantal persoonlijke factoren verschillen van justitiabelen die een toezichttraject niet succesvol doorlopen. Deze factoren kunnen worden onderverdeeld in statische (onveranderbare) en dynamische (veranderbare) factoren.

2.1.1. STATISCHE FACTOREN

De eerste statische factor die de kans op een succesvol toezichttraject kan beïnvloeden is het delictverleden van een justitiabele. Naarmate justitiabelen in het verleden vaker zijn veroordeeld neemt de kans op een succesvol toezichttraject af (zie voor een meta-analyse Morgan (1993)). Daarnaast blijkt de leeftijd ten tijde van de eerste veroordeling de kans op een succesvol toezichttraject te beïnvloeden. Hoe jonger justitiabelen ten tijde van hun eerste veroordeling waren, hoe groter de kans dat ze een toezichttraject niet afmaken (Chui, 2006; Mayzer et al., 2004).

De invloed van een omvangrijk en vroeg startend delictverleden zou verklaard kunnen worden doordat een dergelijk delictverleden blijkt geeft van een levensstijl waarbij weinig waarde wordt gehecht aan conventionele normen (Hirschi, 1969; Morgan, 1994). Mensen die weinig waarde hechten aan conventionele normen voelen zich eerder vrij om deviant gedrag als het verbreken van voorwaarden te vertonen (Hirschi, 1969). Mogelijk kunnen justitiabelen met een vroeg startend en omvangrijk delictverleden worden gekwalificeerd als de door

Moffitt (1993) geïdentificeerde 'life-course-persistent' groep. Het gaat hier om een klein percentage van de bevolking dat gedurende de gehele levensloop delinquent gedrag vertoont, terwijl dergelijk gedrag bij de meeste mensen wordt beperkt tot de puberteitsperiode.

Daarnaast kan een omvangrijk delictverleden erop duiden dat iemand een 'beroeps crimineel' is, en daarom veel delicten heeft gepleegd en blijft plegen (Landis et al., 1969).

Naast de om- en aanvang van het delictverleden blijkt ook het type gepleegde delict de kans op een succesvol toezichttraject te beïnvloeden. Trajecten van justitiabelen die zijn veroordeeld voor een vermogensdelict blijken namelijk relatief vaak voortijdig te worden afgebroken (Gray et al., 2001; Landis et al., 1969). Dit lijkt te worden veroorzaakt doordat mensen die een vermogensdelict hebben gepleegd vaker recidiveren en daarmee hun algemene voorwaarden vaker verbreken (Morgan, 1994). Mogelijk gaat het hier veelal om verslaafden die vermogensdelicten blijven plegen om aan hun verslaving te kunnen voldoen. Met het voorgaande kan de eerste hypothese worden opgesteld:

Hypothese 1: Het delictverleden van een justitiabele beïnvloedt de kans op een succesvol toezichttraject.

- a. Naarmate justitiabelen een minder omvangrijk delictverleden hebben, is de kans op het succesvol doorlopen van een toezichttraject groter.*
- b. Naarmate justitiabelen ouder waren ten tijde van hun eerste veroordeling, is de kans op het succesvol doorlopen van een toezichttraject groter.*
- c. De kans op het succesvol doorlopen van een toezichttraject is groter voor justitiabelen die niet veroordeeld zijn voor een vermogensdelict dan voor justitiabelen die wel veroordeeld zijn voor een vermogensdelict.*

Een tweede groep statische factoren die de kans op een succesvol toezichttraject kan beïnvloeden wordt gevormd door demografische factoren. Ten eerste blijkt geslacht een rol te spelen. Mannen doorlopen hun toezichttraject minder vaak succesvol dan vrouwen (Davis, 1964; Gray et al., 2001; Mayzer et al., 2004; Morgan, 1994). Volgens Davis (1964) wordt dit mogelijk veroorzaakt doordat reclasseringswerkers bij vrouwen meer ‘door de vingers zien’. Dit leidde hij af uit de bevinding dat toezichttrajecten minder vaak werden afgebroken wanneer vrouwen hun voorwaarden niet naleefden dan wanneer mannen hun voorwaarden niet naleefden.

Ten tweede blijkt de leeftijd van justitiabelen samen te hangen met de kans op een succesvol toezichttraject. Uit veel studies kan worden afgeleid dat oudere mensen hun voorwaarden vaker naleven dan jongere mensen (Landis et al., 1969; Mayzer et al., 2004; Minor et al., 2003; Sims & Jones, 1997). Dit zou kunnen worden veroorzaakt doordat mensen naarmate ze ouder zijn meer hebben bereikt. Om hetgeen ze hebben bereikt niet op te geven zullen justitiabelen hun voorwaarden minder snel verbreken naarmate ze ouder zijn (Moffitt, 1993). In andere onderzoeken wordt echter geen effect van leeftijd gevonden (Gray et al., 2001; Morgan, 1994).

Ten derde speelt opleidingsniveau een rol bij verloop van een toezichttraject. Naarmate justitiabelen hoger zijn opgeleid blijken zij hun voorwaarden namelijk vaker na te leven (Chui, 2006; Gray et al., 2001; Morgan, 1994; Sims & Jones, 1997). Het effect van opleidingsniveau wordt mogelijk veroorzaakt doordat mensen naarmate ze hoger zijn opgeleid meer hebben geïnvesteerd in een conventionele levensstijl. Om deze investering niet op te geven zal de neiging tot risicogedrag als het niet naleven van voorwaarden kleiner zijn (Mayzer et al., 2004).

Tot slot lijken toezichttrajecten van justitiabelen die behoren tot de culturele minderheid relatief vaak te worden afgebroken (Davis, 1964; Gray et al., 2001; Minor et al., 2003). In

andere studies wordt echter geen effect van etniciteit gevonden (Landis et al., 1969; Morgan, 1994). Een eventuele invloed van etniciteit zou kunnen worden veroorzaakt doordat van culturele minderheden minder wordt getolereerd als gevolg van discriminatie en stereotypering (Davis, 1964). Een andere mogelijke verklaring is dat culturele minderheden een risicogroep vormen door sociale, culturele en omgevingsfactoren (Davis, 1964). Met de bevindingen over demografische factoren kan de tweede hypothese worden opgesteld:

Hypothese 2: Demografische factoren beïnvloeden de kans op een succesvol toezichttraject.

- a. De kans op het succesvol doorlopen van een toezichttraject is groter voor vrouwelijke justitiabelen dan voor mannelijke justitiabelen.*
- b. Naarmate justitiabelen ouder zijn, is de kans op het succesvol doorlopen van een toezichttraject groter.*
- c. Naarmate justitiabelen een hogere opleiding hebben, is de kans op het succesvol doorlopen van een toezichttraject groter.*
- d. De kans op het succesvol doorlopen van een toezichttraject is groter voor justitiabelen die niet behoren tot de culturele minderheid dan voor justitiabelen die wel behoren tot de culturele minderheid.*

2.1.2. DYNAMISCHE FACTOREN

Een eerste dynamische factor die de kans op een succesvol toezichttraject kan beïnvloeden is burgerlijke staat. Mensen met een partner blijken hun traject namelijk vaker succesvol te doorlopen dan mensen zonder partner (Hepburn & Griffin, 2004; Landis et al., 1969; Morgan, 1994). Ten tweede blijken familierelaties verband te houden met de naleving van voorwaarden. Justitiabelen met stabiele familierelaties leven hun voorwaarden vaker na dan justitiabelen met instabiele familierelaties (Hepburn & Griffin, 2004; Morgan, 1993). Ten

derde doorlopen mensen met een baan hun toezichttraject vaker succesvol dan werklozen (zie voor een overzicht van studies waar dit uit blijkt de meta-analyse van Morgan (1993)).

De invloed van deze drie factoren zou kunnen worden veroorzaakt doordat mensen met werk, goede familiebanden of een partner bindingen hebben met anderen. Volgens de sociale bindingstheorie van Hirschi (1969) zullen deze mensen minder geneigd zijn risicogedrag te vertonen omdat ze meer te verliezen hebben (Gray et al., 2001; Mayzer et al., 2004; Morgan, 1994). In dit geval kan onder risicogedrag het verbreken van voorwaarden worden verstaan. Het verbreken van voorwaarden kan de bindingen met anderen in gevaar brengen doordat justitiabelen bij de tenuitvoerlegging van een straf werkloos kunnen worden (Courtright et al., 2000). Ook kunnen hierdoor partner- of familierelaties worden geschaad (Hepburn & Griffin, 2004; Morgan, 1994).

Een andere verklaring voor de invloed van partnerrelaties, familierelaties en werk kan worden gevonden in de ecologische benadering. Volgens deze benadering moeten oorzaken voor deviant gedrag worden gezocht in tekorten in de omgeving (Menger & Krechtig, 2004). De emotionele en materiële hulpbronnen die door de omgeving beschikbaar worden gesteld worden ook wel aangeduid met 'sociaal kapitaal' (McNeill, 2009). Als justitiabelen een tekort hebben aan emotionele en materiële hulpbronnen is het moeilijker om op een legale manier in de behoeften te voorzien (McNeill, 2009). Justitiabelen met een tekort aan sociaal kapitaal zullen dan ook meer moeite hebben om hun levenswijze te veranderen. De verwachting is dat mensen met werk, hechte partnerrelaties of hechte familierelaties meer sociaal kapitaal hebben en hun toezichttraject daarom vaker succesvol doorlopen.

Voor beide verklaringen geldt dat partner en familie de justitiabele op een positieve manier moeten ondersteunen om een succesvol toezichttraject waarschijnlijker te maken. Wanneer het netwerk van justitiabelen vooral bestaat uit mensen die deviant gedrag goedkeuren zal dit juist leiden tot een grotere kans op een onsuccesvol toezichttraject (Chui,

2006; Sims & Jones, 1997). Uit de leertheorie kan namelijk worden afgeleid dat justitiabelen dan juist deviant gedrag zullen blijven vertonen door de socialiserende invloed van hun netwerk (Courtright et al., 2000; Skeem, Eno Loudon, Manchak, Vidal & Haddad, 2009). Met het voorgaande kan de derde hypothese worden opgesteld:

Hypothese 3a: Naarmate justitiabelen positievere, hechtere partner- of familierelaties hebben, is de kans op het succesvol doorlopen van een toezichttraject groter.

Hypothese 3b: De kans op het succesvol doorlopen van een toezichttraject is groter voor justitiabelen met een vaste baan dan voor justitiabelen zonder vaste baan.

Hypothese 3c: De kans op het succesvol doorlopen van een toezichttraject is groter voor justitiabelen zonder criminele familie- of gezinsleden dan voor justitiabelen met criminele familie- of gezinsleden.

Hypothese 3d: Naarmate justitiabelen minder criminele vrienden hebben, is de kans op het succesvol doorlopen van een toezichttraject groter.

Een vierde dynamische factor die mogelijk samenhangt met de kans op een succesvol toezichttraject is het gebruik van drugs of alcohol. Naarmate justitiabelen meer en vaker drugs of alcohol gebruiken blijken zij hun voorwaarden minder vaak na te leven (Gray et al., 2001; Landis et al., 1969; Mayzer et al., 2004; Sims & Jones, 1997). Mogelijk wordt dit veroorzaakt doordat mensen die problemen hebben met middelen- of alcoholgebruik meer moeite hebben met het veranderen van hun gedrag (Rooney, 2009). Naar aanleiding hiervan kunnen de volgende hypothesen worden opgesteld:

Hypothese 4a: Naarmate het alcoholgebruik van justitiabelen minder problematisch is, is de kans op het succesvol doorlopen van een toezichttraject groter.

Hypothese 4b: Naarmate het drugsgebruik van justitiabelen minder problematisch is, is de kans op het succesvol doorlopen van een toezichttraject groter.

Tot slot lijken de dynamische factoren ‘intrinsieke’ en ‘extrinsieke’ motivatie de kans op een succesvol toezichttraject te beïnvloeden (Farabee, Prendergast & Anglin, 1998; Poort & Eppink, 2009; Sims & Jones, 1997). Wanneer mensen intrinsiek gemotiveerd zijn om te veranderen doen ze dit omdat het bevredigend is voor henzelf. In dat geval erkennen ze hun problemen, zien ze het belang van verandering in en zijn ze bereid om daadwerkelijk te veranderen (Farabee et al., 1998). Bij mensen die extrinsiek gemotiveerd zijn komt de motivatie om te veranderen niet uit henzelf, maar uit externe druk of beloning (Farabee et al., 1998). Voor cliënten van SVG is de extrinsieke motivatie om een traject af te maken al aanwezig. Dit is de dreiging van de tenuitvoerlegging van de voorwaardelijk opgelegde straf. Omdat ook intrinsieke motivatie een voorspeller is voor het al dan niet succesvol doorlopen van een toezichttraject is de volgende hypothese opgesteld:

Hypothese 5: Naarmate justitiabelen meer intrinsiek gemotiveerd zijn, is de kans op het succesvol doorlopen van een toezichttraject groter.

2.2. TYPE TOEZICHTTRAJECT

De kans op een succesvol toezichttraject wordt mogelijk niet alleen beïnvloed door persoonlijke factoren van justitiabelen. Ook het type traject dat ze moeten doorlopen kan deze kans beïnvloeden. De verwachting is dat het uitmaakt of bij een toezichttraject zorg als

bijzondere voorwaarde is opgelegd. Daarnaast kan ‘vrijwillige’ zorg die door SVG en VNN wordt geboden een rol spelen.

2.2.1. ZORG ALS BIJZONDERE VOORWAARDE

De rechter legt alleen zorg op als bijzondere voorwaarde wanneer aannemelijk is dat de zorg een bijdrage zal leveren aan het wegnemen van de criminogene factoren die het delict hebben veroorzaakt (Abraham et al., 2007; Poort & Eppink, 2009). Het recidiverisico blijkt dan ook af te nemen wanneer zorg als bijzondere voorwaarde is opgelegd (Alemi, Taxman, Vang, Thanner, Heibatollah & Doyon, 2006; Broome et al., 1996; Hiller et al., 1999). Daarom wordt verwacht dat een toezichttraject vaker succesvol wordt doorlopen wanneer als bijzondere voorwaarde een vorm van zorg is opgelegd.

Het opleggen van zorg als bijzondere voorwaarde kan de kans op een succesvol toezichttraject ook op een andere manier beïnvloeden. Een traject waarin zorg wordt geboden is vergeleken met een traject waarin alleen wordt gecontroleerd meer gericht op begeleiding en ondersteuning. Wanneer een traject vooral op controle is gericht zullen justitiabelen in sterkere mate ‘reactantie’ vertonen dan wanneer zorg deel van het traject uitmaakt (Rooney, 2009). Vanuit de ‘reactantie theorie’ wordt aangenomen dat iedereen een bepaalde vrijheid en autonomie heeft in het vertonen van bepaalde gedragingen. Als deze vrijheid en autonomie beperkt of bedreigd wordt zal iemand reactantie vertonen. Dit is de reactie die wordt vertoond om de vrijheid en autonomie terug te krijgen (Menger, 2009; Rooney, 2009). In het geval van een reclasseringscliënt kan reactantie bijvoorbeeld bestaan uit het zich onttrekken van een toezicht of het niet mee willen werken met de reclassering. Als justitiabelen in sterkere mate reactantie vertonen, wordt het dan ook minder waarschijnlijk dat ze een toezichttraject succesvol afronden (Menger, 2009; Rooney, 2009).

2.2.2. 'VRIJWILLIGE' ZORG

SVG en VNN bieden ook vaak 'vrijwillige' zorg aan justitiabelen: zorg die niet door de rechter is opgelegd. Deze zorg wordt eveneens geboden met het oog op het wegnemen van criminogene factoren, zodat verwacht wordt dat ook het geven van vrijwillige zorg de kans op recidive verkleint. Bovendien wordt verwacht dat ook deze vorm van zorg via een kleinere kans op reactantie zal leiden tot een grotere kans op een succesvol toezichttraject. Met de verwachtingen over de effecten van zorg als bijzondere voorwaarde en vrijwillige zorg kan de volgende hypothese worden opgesteld.

Hypothese 6: De kans op het succesvol doorlopen van een toezichttraject is groter voor justitiabelen die zorg ontvangen dan voor justitiabelen die geen zorg ontvangen.

2.3. TYPE TOEZICHTTRAJECT EN PERSOONLIJKE FACTOREN

Of het geven van zorg leidt tot een grotere kans op een succesvol toezichttraject hangt mogelijk deels af van bepaalde persoonlijke factoren. Zo wordt verwacht dat het effect van zorg op het verloop van een toezichttraject afhankelijk is van iemands intrinsieke motivatie. Degenen met zorg als bijzondere voorwaarde zullen waarschijnlijk met de extrinsieke motivatie in de vorm van de voorwaardelijk opgelegde straf door een eerste periode van zorg worden geholpen (Marlowe, Kirby, Bonieskie, Glass, Lawrence, Husband, Platt & Festinger, 1996). De justitiabelen stemmen dan met de zorg in om de straf te vermijden. Er is, met andere woorden, sprake van negatieve bekrachtiging (Marlowe et al., 1996). Om iemand lang genoeg in behandeling te houden om iets aan de criminogene factoren te doen is het echter

van belang dat iemand intrinsiek gemotiveerd is, en er daarmee sprake is van positieve bekrachtiging (Marlowe et al., 1996). Als iemand intrinsiek gemotiveerd is, dan werkt diegene mee aan de behandeling omdat dit bevredigend is voor zichzelf (Farabee et al., 1998; Poort & Eppink, 2009). Als justitiabelen niet intrinsiek gemotiveerd zijn zullen ze zich eerder tegen de zorg verzetten, waarmee het waarschijnlijker wordt dat ze met de zorg stoppen (Koeter et al., 2009). Wanneer die zorg als bijzondere voorwaarde is opgelegd zal het toezichttraject dan voortijdig worden afgebroken. Om iemand lang genoeg in ‘vrijwillige’ zorg te houden om iets aan de criminogene factoren te doen is de intrinsieke motivatie van justitiabelen waarschijnlijk nog belangrijker. Voor justitiabelen die vrijwillige zorg krijgen is de extrinsieke motivatie in de vorm van de voorwaardelijk opgelegde straf immers niet aanwezig. Met het voorgaande kan de volgende hypothese worden opgesteld:

Hypothese 7: Het verband tussen zorg en de kans op het succesvol doorlopen van een toezichttraject is sterker naarmate justitiabelen meer intrinsiek gemotiveerd zijn.

Daarnaast kan het verband tussen zorg en een succesvol toezichttraject afhangen van de mate waarin justitiabelen kampen met psychische problematiek. Justitiabelen met psychische problemen blijken vergeleken met justitiabelen zonder psychische problemen sneller angstig te worden wanneer een toezichttraject vooral uit controle bestaat. Hierdoor bestaat het gevaar dat ze zich van het toezicht onttrekken (Skeem & Manchak, 2008). Als er geen zorg wordt gegeven kan dit voor hen dan ook eerder leiden tot het voortijdig afbreken van een traject. Echter, het is ook mogelijk dat de invloed van zorg juist groter is naarmate justitiabelen minder psychische problemen hebben. Bij justitiabelen met weinig psychische problemen zal er ruimte zijn om te werken aan een afname van het recidiverisico. Naarmate justitiabelen

meer psychische problemen hebben zal zorg meer de vorm hebben van ‘crisismanagement’. Hieruit kan worden afgeleid dat het verband tussen zorg en de kans op een succesvol toezichttraject juist sterker zal zijn naarmate justitiabelen minder psychische problemen hebben. Deze verwachting wordt versterkt doordat er geen passende interventies blijken te zijn voor justitiabelen met een ‘dubbele diagnose’ van verslaving en psychische problematiek (Jacobs et al., 2006; Stichting Verslavingsreclassering GGZ, 2005). Hierdoor zal de zorg die wordt gegeven bij deze groep wellicht minder effectief zijn. Aangezien op basis van de literatuur geen duidelijke verwachting kan worden uitgesproken over de richting van het verband is de volgende hypothese opgesteld:

Hypothese 8: Het verband tussen zorg en de kans op het succesvol doorlopen van een toezichttraject wordt beïnvloed door de mate van psychische problematiek.

HOOFDSTUK 3

DATA EN METHODEN

In het nu volgende wordt besproken op welke manier de bestaande data voor het onderzoek is verkregen. Ook wordt ingegaan op de procedure die door SVG is gebruikt voor de verzameling van de originele data. Vervolgens worden de operationalisaties behandeld van de begrippen die in de vorige paragraaf zijn geïntroduceerd. Tot slot wordt ingegaan op de analyseopzet.

3.1. DATA

Voor het beantwoorden van de deelvragen en de probleemstelling is gebruik gemaakt van bestaande data. Een deel van de data is afkomstig uit het CVS, een registratiesysteem van SVG. Hieruit zijn overzichten opgevraagd van cliëntnummers, startdatums van trajecten, kaders waarin de trajecten plaatsvonden en de redenen voor beëindiging. Daarnaast zijn in het CVS per traject toezichtovereenkomsten, toezichtevaluaties en afloopberichten opgenomen. In deze documenten is geregistreerd of justitiabelen zorg krijgen, en of dit al dan niet in het kader van een bijzondere voorwaarde is. Hierin is eveneens de reden voor beëindiging van de trajecten opgenomen. Aan de data uit het CVS is per toezichttraject een voor dat traject relevante RISc gekoppeld. Met de RISc is informatie ingewonnen op twaalf leefgebieden van justitiabelen. In het nu volgende wordt besproken hoe de gegevens uit het CVS zijn gehaald en vervolgens zijn gekoppeld aan de RISc-data.

3.1.1. CVS

Uit het CVS zijn overzichten opgevraagd van reclasseringstrajecten bij SVG/VNN die in 2008, 2009 of 2010 zijn beëindigd. In 2008 waren dat er 531, in 2009 446 en in 2010 476. Hieruit zijn alleen de toezichttrajecten geselecteerd die plaatsvonden in het kader van een voorwaardelijke straf. Daarmee zijn de volgende toezichtkaders buiten beschouwing gelaten: 1) voorwaardelijk sepot, 2) voorwaardelijke schorsing van de preventieve hechtenis, 3) Penitentiair Programma, 4) plaatsing in een verslavingskliniek, 5) TBS met voorwaarden, 6) nazorg in het kader van de maatregel Penitentiaire Inrichting voor Jeugdigen, 7) proefverlof, 8) pré-toezicht, 9) voorwaardelijke invrijheidstelling, 10) voorwaardelijke gratieverlening, 11) transmuraal Forensisch Psychiatrisch Toezicht en 12) intensief toezicht voor veelplegers. De beslissing tot uitsluiting van deze toezichtkaders berust op drie gronden. Ten eerste is de schuldvraag bij justitiabelen met een voorwaardelijke straf beantwoord. Dit is bijvoorbeeld niet het geval bij degenen met een voorwaardelijk sepot of een voorwaardelijke schorsing van de preventieve hechtenis. Ten tweede is bij voorwaardelijk gestraften doorgaans een RISc afgenomen. Bij de andere trajecten wordt vaak geen risicotaxatie-instrument gebruikt, of wordt alleen een zogenoemde 'quickscan' gedaan. Met de beperkte informatie die uit een quickscan voortkomt zou dit onderzoek niet gedaan kunnen worden. Ten derde vormen degenen met een voorwaardelijke straf een duidelijk afgebakende groep. Daardoor zijn deze justitiabelen goed met elkaar te vergelijken. Na de selectie van trajecten die plaatsvonden in het kader van een voorwaardelijke straf bleven er 351 trajecten over die zijn beëindigd in 2008, 273 die zijn beëindigd in 2009 en 277 die zijn beëindigd in 2010. In totaal gaat het dus om 900 trajecten, 62 procent van het totaal aantal trajecten dat in 2008, 2009 of 2010 is beëindigd.

3.1.2. KOPPELING RISC

Van de 900 geselecteerde trajecten zijn alle RISc'en opgevraagd die ooit bij de betreffende justitiabelen zijn afgenomen. In totaal waren dit er 1486. Vervolgens zijn deze op basis van cliëntnummer en datum van afname gekoppeld aan de data uit het CVS. Voor deze koppeling zijn verschillende criteria toegepast. Deze criteria zijn afgeleid van de criteria die de ontwikkelaars van de RISc hebben vastgesteld. Daarnaast is rekening gehouden met de tijd die het opstarten van een traject in beslag neemt.

De ontwikkelaars van de RISc hebben vastgesteld dat een RISc gebruikt mag worden voor een voorlichtingsrapportage aan justitie of de inrichting van een reclasseringstraject als deze maximaal een jaar daarvoor is afgenomen (Adviesbureau van Montfoort & Reclassering Nederland, 2004). Voor het schrijven van een voorlichtingsrapportage aan justitie heeft SVG zes weken de tijd. Rekening houdend met een eventuele uitloop van het schrijven van een adviesrapportage en de daadwerkelijke start van een toezichttraject (Inspectie voor de Sanctietoepassing, 2006), is ervoor gekozen RISc'en mee te nemen die hooguit één jaar en drie maanden voor de start van een toezichttraject zijn afgenomen. Sommige toezichttrajecten worden gestart zonder dat een voorlichtingsrapportage is geschreven. In die gevallen wordt de RISc na de start van een traject afgenomen (Abraham et al., 2007; Jacobs et al., 2006). Besloten is om RISc'en te gebruiken die hooguit drie maanden na de start van een traject zijn afgenomen. Verwacht wordt dat justitiabelen in zo'n korte periode (meestal op een achtste van een toezichttraject) nog niet sterk door SVG en VNN zijn beïnvloed. Deze RISc'en zullen daarom vergelijkbaar zijn met RISc'en die voor de start van een traject zijn afgenomen.

Wanneer meerdere RISc'en aan genoemde criteria voldeden is de RISc meegenomen die het dichtst bij de startdatum van het toezichttraject is afgenomen. Een uitzondering hierop werd gemaakt wanneer direct zichtbaar was dat er bij deze RISc veel data miste. Indien beschikbaar is in die gevallen een RISc meegenomen die verder van de startdatum afzat (maar

nog wel aan de criteria voldeed) waarbij dit niet het geval was. Van de trajecten die dubbel waren geregistreerd is er één buiten beschouwing gelaten. Als één cliënt met verschillende toezichttrajecten in het databestand stond, is ervoor gekozen alleen het eerst afgelegde traject mee te nemen. Vijfmaal is geconstateerd dat een justitiabele met (nagenoeg) dezelfde startdatum van een traject tweemaal geregistreerd was, waarbij een traject eenmaal als succesvol en eenmaal als onsuccesvol afgerond was geregistreerd. Deze trajecten zijn geheel buiten beschouwing gelaten. Uiteindelijk bleven er 550 gekoppelde trajecten over, wat neerkomt op 61 procent van de uit het CVS geselecteerde trajecten. De gemiddelde leeftijd van de justitiabelen ten tijde van de start van het traject was 34 jaar. Zeven procent van hen was van het vrouwelijke geslacht. Tweeëndertig procent heeft het toezichttraject niet succesvol doorlopen. Bij 275 trajecten werd niet aan de criteria voor koppeling van de RISc-data voldaan, of misten er data zodat niet duidelijk was of aan de criteria werd voldaan. Bij deze trajecten was de gemiddelde leeftijd eveneens 34 jaar. Drieëndertig procent van deze trajecten was niet succesvol doorlopen. De uitval lijkt dan ook niet selectief te zijn, waardoor de verwachting is dat deze niet heeft gezorgd voor een vertekening van de resultaten.

3.1.3. CLIËNTDOSSIERS

Van de 550 overgebleven trajecten is uit het CVS per cliëntnummer het cliëntdossier opgevraagd waarin toezichttrajecten met bijbehorende documentatie te vinden zijn. Uit deze documentatie is naar voren gekomen dat in de overzichten uit het CVS soms niet juist is geregistreerd of een toezichttraject al dan niet succesvol is doorlopen. Daarom is besloten deze informatie opnieuw te verzamelen uit de afloopberichten die in het cliëntdossier staan. Uiteindelijk bleek 36 procent (en niet 32 procent) van de trajecten onsuccesvol te zijn doorlopen. In de afloopberichten is ook gezocht naar informatie waaruit bleek of justitiabelen zorg ontvingen. Bij de justitiabelen die zorg ontvingen is nagegaan in welk kader de zorg

plaatsvond. Als dit niet in de afloopberichten was geregistreerd is eerst naar deze informatie gezocht in de toezichtovereenkomsten. Wanneer ook hierin onvoldoende informatie stond is gezocht in de toezichtevaluaties.

3.2. PROCEDURE AFNAME RISC

De RISC is ontwikkeld om te komen tot een systematische, herhaalbare en wetenschappelijk onderbouwde inschatting van het recidive- en gevarenrisico, de criminogene factoren en de responsiviteit (veranderbaarheid) van justitiabelen. Ook wordt op basis van de RISC bepaald welke interventies nodig zijn om recidive te voorkomen. Hiertoe wordt informatie verzameld op de volgende twaalf leefgebieden: delictgeschiedenis; huidig delict en delictpatroon; huisvesting en wonen; opleiding, werk en leren; inkomen en omgaan met geld; relaties met partner, gezin en familie; relaties met vrienden en kennissen; drugsgebruik; alcoholgebruik; emotioneel welzijn; denkpatronen, gedrag en vaardigheden; en houding.

De RISC wordt afgenomen door reclasseringswerkers die hier een speciale training voor hebben gevolgd. Reclasseringswerkers vullen de items van de RISC eerst zo volledig mogelijk in op basis van de beschikbare justitiële dossiers. De informatie die dan nog ontbreekt komt tijdens een gesprek met de justitiabelen aan bod. Reclasseringswerkers kunnen tijdens dat gesprek als geheugensteun een lijst hebben waarop de ontbrekende punten zijn genoteerd. De RISC wordt echter altijd pas na het gesprek met de delinquent ingevuld. Per item wordt een score van 0, 1 of 2 gegeven, waarbij 0 staat voor 'geen probleem', 1 voor 'enige problemen' en 2 voor 'grote problemen'. Bij dichotome items wordt 0 of 2 gescoord. Wanneer informatie op een bepaald item ontbreekt kan dit worden aangegeven. Om tot een inschatting van recidiverisico, gevarenrisico, responsiviteit, criminogene factoren en passende interventies te

komen wordt per schaal een somscore berekend. In dit onderzoek wordt echter geen gebruik gemaakt van de bestaande schalen, maar van de afzonderlijke items. Waar nodig worden met de losse items nieuwe schalen geconstrueerd.

Uit een publicatie van het WODC is af te leiden dat de betrouwbaarheid en validiteit van de RISc goed is (Van der Knaap, Leenaarts & Nijssen, 2007). Zo is de interbeoordelaarsbetrouwbaarheid (de mate waarin reclasseringswerkers bij eenzelfde delinquent tot eenzelfde oordeel komen) van de schalen en de afzonderlijke items redelijk tot sterk. Ook de interne consistentie binnen de schalen is voldoende tot goed, wat inhoudt dat de items binnen de schalen hetzelfde achterliggende concept meten. De congruente validiteit van de RISc is eveneens goed, zoals is gebleken uit een vergelijking van de RISc-scores met de scores die werden verkregen met een ander risicotaxatie-instrument. Dit geeft aan dat het instrument meet wat het beoogt te meten.

3.3. OPERATIONALISATIES

3.3.1. AFHANKELIJKE VARIABELE

De afhankelijke variabele is zo geconstrueerd dat 0 staat voor het niet succesvol doorlopen van een traject en 1 voor het succesvol doorlopen van een traject. Er zijn 33 ontbrekende waarden. Van de resterende justitiabelen heeft 64 procent het traject succesvol doorlopen.

3.3.2. PERSOONLIJKE FACTOREN

STATISCHE FACTOREN

H1: Delictverleden

Voor het meten van de omvang van het delictverleden is gebruikgemaakt van een item waarmee is gemeten hoeveel veroordelingen justitiabelen vanaf hun achttiende jaar hebben gehad. Hierbij staat score 0 voor 'nooit eerder veroordeeld', 1 voor '1 of 2 keer eerder veroordeeld' en 2 voor '3 keer of vaker eerder veroordeeld'. De variabele heeft 6 ontbrekende waarden.

De leeftijd ten tijde van de eerste veroordeling is gemeten in jaren. De variabele loopt van 10 tot en met 55. De gemiddelde leeftijd ten tijde van de eerste veroordeling is 22 jaar. Het item kent 62 ontbrekende waarden, wat relatief veel is. Daarom is ervoor gekozen alle ontbrekende waarden voor de uitvoering van de logistische regressieanalyse de gemiddelde waarde te geven.

Om na te gaan of justitiabelen zijn veroordeeld voor een vermogensdelict is gebruik gemaakt van een item waarbij reclasseringswerkers het artikelnummer uit het Wetboek van Strafrecht moesten invoeren van het primaire (meest ernstige) strafbare feit bij het betreffende delict. De volgende artikelnummers zijn als vermogensdelict aangemerkt: 225 (valsheid in geschrifte), 301 (diefstal), 311 (diefstal onder strafverzwarende omstandigheden), 312 (diefstal met geweldpleging), 317 (afpersing), 321 (verduistering), 322 (verduistering in dienstbetrekking), 326 (oplichting) en 416 (heling). De variabele is zo gecodeerd dat 0 staat voor 'geen vermogensdelict' en 1 voor 'vermogensdelict'. In totaal waren er 76 ontbrekende waarden. Van de overgebleven justitiabelen had 42 procent een vermogensdelict gepleegd. Omdat deze variabele relatief veel ontbrekende waarden kent hebben de ontbrekende waarden voor de logistische regressieanalyse de gemiddelde waarde gekregen.

H2: Demografische factoren

Het geslacht van de justitiabelen is aangegeven met ‘M’ of ‘V’. De variabele is zo gehercodeerd dat 0 staat voor ‘mannelijk’ en 1 voor ‘vrouwelijk’. Zeven procent van de justitiabelen is van het vrouwelijke geslacht.

Om de leeftijd van de justitiabelen ten tijde van de start van het toezichttraject vast te stellen is een variabele geconstrueerd waarbij de startdatum is vergeleken met de geboortedatum. De gemiddelde leeftijd van de justitiabelen ten tijde van de start van het traject was 34. De jongste starter van een traject was 18 jaar oud, de oudste 75.

Opleidingsniveau is gemeten met een item waarbij eerst een overzicht is gegeven van mogelijke opleidingen (a. speciaal onderwijs, b. basisschool of voortgezet speciaal onderwijs, c. LBO/(M)ULO/MAVO/VMBO, d. MBO/ROC, e. HAVO/VWO, f. HBO/universiteit, g. buitenlandse diploma’s, en h. cursussen en overige scholingen voor een beroep). Vervolgens moesten reclasseringswerkers een score van 0 tot en met 2 geven. Score 0 betekent ‘delinquent heeft een opleiding – vanaf c t/m h – afgerond en beschikt over één of meerdere diploma’s die in Nederland geldig zijn en toegang geven tot de arbeidsmarkt’, score 1 ‘delinquent heeft een opleiding gevolgd – vanaf c t/m h –, maar die niet met een diploma afgerond of delinquent heeft een buitenlands diploma dat in Nederland niet wordt erkend’ en score 2 ‘delinquent is ongeschoold en heeft alleen basis of speciaal lager onderwijs gevolgd (a of b)’. Er is een hercodering uitgevoerd zodat een hogere score een hogere opleiding betekent. Er zijn 20 ontbrekende waarden.

Voor het meten van de etniciteit van de justitiabelen is een item gebruikt waarin gevraagd is naar hun geboorteland. Er is voor gekozen degenen met een niet-westers geboorteland te zien als ‘culturele minderheid’. De variabele is zo gecodeerd dat degenen met een westers geboorteland de waarde 0 kregen. Degenen met een ander geboorteland kregen de

waarde 1. De variabele kent 6 ontbrekende waarden. Tien procent van de justitiabelen wordt gerekend tot de culturele minderheid.

DYNAMISCHE FACTOREN

H3: Bindingen

Of er sprake was van positieve, hechte partner- of familierelaties is gemeten met het item 'huidige partner-, familie- en gezinsrelaties'. Hierbij moesten reclasseringswerkers aangeven of er op een schaal van 0 tot en met 2 problemen waren met deze relaties. Per score worden voorbeelden gegeven om aan te geven wat onder de betreffende score kan worden verstaan. Onder 0 staat bijvoorbeeld 'partner, familie en/of gezinsleden steunen [de delinquent] en helpen recidive te voorkomen', onder 1 'er zijn wel wat problemen in de partner-, gezins- en/of familierelaties, maar er is wel een zekere mate van respect en zorg voor elkaar', en onder 2 'de relaties en het delictgedrag hangen samen'. Er zijn 15 ontbrekende waarden. De variabele is gehercodeerd zodat deze loopt van geen positieve, hechte relaties tot wel positieve, hechte relaties.

Of justitiabelen een vaste baan hadden is gemeten met een item waarbij reclasseringswerkers op een schaal van 0 tot en met 2 moesten aangeven of er problemen waren met betrekking tot de huidige werksituatie. Bij elke score zijn weer voorbeelden gegeven om te verduidelijken wat onder de betreffende score valt. Zo wordt bij score 0 genoemd 'werkt voltijds of deeltijds en 'volgt een voltijds of deeltijds opleiding', bij score 1 'is werkzoekend of heeft werk op onregelmatige basis', en bij score 2 'werkloos of niet beschikbaar voor werk'. Er is voor gekozen score 0 te zien als 'vaste baan' (1) en score 1 en 2 als 'geen vaste baan' (0). Er zijn 17 ontbrekende waarden. Vierentwintig procent van de overige justitiabelen had een vaste baan.

Of justitiabelen criminele familie- of gezinsleden hadden is gemeten met het item ‘familie- of gezinslid heeft een justitieel dossier’. Reclasseringwerkers konden aangeven of daar wel (0) of geen (2) sprake van was. De variabele is gehercodeerd zodat 0 staat voor ‘geen familie- of gezinslid met een justitieel dossier’ en 1 voor ‘wel een familie- of gezinslid met een justitieel dossier’. Er zijn 97 ontbrekende waarden. Vierendertig procent van de overgebleven justitiabelen had een familie- of gezinslid met een justitieel dossier. Omdat deze variabele relatief veel ontbrekende waarden kent is voor de logistische regressieanalyse een hercodering uitgevoerd waarbij de ontbrekende waarden de gemiddelde waarde hebben gekregen.

Om na te gaan in hoeverre de justitiabelen criminele vrienden hadden is gebruikgemaakt van een item waarbij reclasseringswerkers konden aangeven of er op een schaal van 0 tot en met 2 problemen waren met de vrienden- en kennissenkring. Bij elke score zijn voorbeelden genoemd. Bij 0 bijvoorbeeld ‘het sociale leven speelt zich af buiten het criminele circuit’, bij 1 ‘de delinquent [ziet] wel dat hij/zijn ‘verkeerde’ vrienden heeft, maar kan daar nog niets in veranderen’, en bij 2 ‘delinquent heeft vooral ‘verkeerde’ vrienden’. De variabele kent 14 ontbrekende waarden.

H4: Drugs- en alcoholgebruik

De mate van problematisch drugsgebruik is gemeten met drie verschillende items. Bij het eerste item moest worden aangegeven in hoeverre de soort gebruikte drug problematisch is op een schaal van 0 tot en met 2. Bij 0 staat onder meer als voorbeeld ‘niet problematisch druggebruik, bijvoorbeeld blowen’, bij 1 ‘problematisch blowen’ en ‘pillen die niet op recept zijn verkregen’, en bij 2 ‘heroïne, cocaïne, methadon, overige opiaten, ketamine, amfetamine/speed’. Met het tweede item is de frequentie van het gebruik gemeten. Hierbij staat 0 voor minder dan eenmaal per week, 1 voor minstens tweemaal per week of eens per

week in grote hoeveelheden, en 2 voor drie keer per week tot dagelijks. Bij het derde item moest worden aangegeven in hoeverre drugs centraal staan in het leven van de delinquent. Bij 0 staat als voorbeeld ‘druggebruik is een nevenactiviteit voor de delinquent: het bepaalt niet zijn dagelijks leven’, bij 1 ‘naast drugs zijn er andere gebieden waar de delinquent interesse in heeft’, en bij 2 ‘het grootste gedeelte van de dag is de delinquent bezig met drugs’. Uit de handleiding van de RISC blijkt dat vóór deze drie items een item is opgenomen waarin moest worden aangegeven of een justitiabele (ooit) drugs gebruikt heeft. Dit item is echter niet opgenomen in de dataset. Bij de drie items zijn er opvallend veel (rond de 130) ontbrekende waarden, waaruit kan worden afgeleid dat dit voor een groot deel degenen betreffen die geen drugs gebruiken. Er is daarom voor gekozen de variabelen zo te hercoderen dat de groepen met een ontbrekende waarde de waarde 0 hebben, en worden gezien als de groepen met het minst problematisch drugsgebruik. De overige categorieën zijn één waarde naar boven opgeschoven. De drie items vormen samen een betrouwbare schaal (*Cronbach's Alpha* = 0,93). Daarom zijn ze bij elkaar opgeteld. Hierbij zijn alle justitiabelen meegenomen met maximaal 1 missende waarde. De variabele kent 1 missende waarde.

De mate waarin er sprake was van problematisch alcoholgebruik is gemeten met het item ‘huidige gebruik is een probleem’. Bij dit item moesten reclasseringswerkers aangeven in hoeverre dit op een schaal van 0 tot en met 2 van toepassing was. Bij elke score zijn weer voorbeelden gegeven. Bij 0 bijvoorbeeld ‘delinquent drinkt niet of niet zo dat het dagelijks leven erdoor beïnvloed wordt’, bij 1 ‘drinkgedrag heeft enige invloed op het dagelijks functioneren’, en bij 2 ‘kan niet zonder alcohol’ en ‘delinquent heeft gezondheidsproblemen die voortkomen uit alcoholgebruik’. Deze variabele heeft 15 ontbrekende waarden.

H5: Intrinsieke motivatie

De mate van intrinsieke motivatie is gemeten met drie verschillende items. Het eerste item is probleembesef. Hierbij moesten reclasseringswerkers aangeven in hoeverre er sprake was van 'het bewust zijn van problemen en probleemgebieden' en 'ook het bewust zijn van zaken die bijdragen aan het in stand houden van het probleem'. Bij score 0 wordt onder meer als voorbeeld gegeven 'de delinquent herkent problemen', bij score 1 'de delinquent herkent wel wat problemen maar is niet consequent in het verklaren ervan of in het erkennen van de eigen rol in het in stand houden van het probleem', en bij score 2 'de delinquent heeft geen inzicht in de waarschijnlijkheid dat ook in de toekomst hetzelfde nog eens kan gebeuren'. Deze variabele kent 15 ontbrekende waarden. Het tweede item waarmee intrinsieke motivatie wordt gemeten is 'inzicht en houding tegenover zichzelf en het delictgedrag'. Bij dit item moesten reclasseringswerkers aangeven in hoeverre er op een schaal van 0 tot en met 2 problemen waren met betrekking tot 'hoe ziet de delinquent het delict, wat zijn oorzaken en gevolgen en wat waren zijn motieven'. Bij 0 wordt als voorbeeld genoemd 'delinquent toont inzicht in delictgedrag', bij 1 'delinquent heeft een beetje inzicht in het delictgedrag en zijn motieven', en bij 2 'delinquent heeft geen inzicht in het delictgedrag noch in de motieven'. Er zijn 21 ontbrekende waarden. Het derde item gaat over veranderingsgezindheid. Hierbij moesten reclasseringswerkers op een schaal van 0 tot en met 2 aangeven in hoeverre er problemen waren met 'motivatie om te veranderen en bereidheid om mogelijkheden tot verandering te gebruiken'. Bij 0 wordt onder meer als voorbeeld gegeven 'vooral intern gemotiveerd', bij 1 'een beetje intern gemotiveerd', en bij 2 'delinquent is niet gemotiveerd tot verandering en/of ziet geen enkele mogelijkheid tot verandering'. Er zijn 16 missende waarden. De drie items vormen samen een betrouwbare schaal (*Cronbach's Alpha* = 0,80). Daarom zijn ze bij elkaar opgeteld. Vervolgens is de variabele gehercodeerd zodat deze loopt van niet (0) tot wel (6) intrinsiek gemotiveerd. Er zijn 21 missende waarden.

3.3.3. TYPE TOEZICHTTRAJECT

H6: Zorg

Om aan te geven of, en in wat voor kader de justitiabelen zorg ontvingen is gekozen voor de volgende codering: geen zorg (0); wel zorg maar niet in het kader van een bijzondere voorwaarde (1); wel zorg maar niet duidelijk of dit in het kader van een bijzondere voorwaarde is (2); zorg naar aanleiding van de formulering ‘ook als dat inhoudt...’ (3); zorg als bijzondere voorwaarde (4). De formulering ‘ook als dat inhoudt’ wordt vaak door de rechter in het vonnis gebruikt als onderdeel van de bijzondere voorwaarde ‘zich gedragen naar de aanwijzingen van de reclassering’. Er wordt dan gesteld dat de veroordeelde zich moet gedragen naar de aanwijzingen van de reclassering, ook als dat bijvoorbeeld inhoudt een klinische behandeling, ambulante behandeling of leefstijltraining. Een alternatief hiervoor dat hetzelfde betekent is bijvoorbeeld ‘voornoemde aanwijzingen kunnen ook inhouden...’. Dergelijke formuleringen worden gebruikt om de reclassering veel verantwoordelijkheid en bevoegdheden te geven tijdens het toezichttraject. Wanneer er dan nog veranderingen in de interventies plaatsvinden hoeft er bovendien geen nieuwe rechtszaak plaats te vinden (Jacobs et al., 2006). Er kan van uit worden gegaan dat de reclassering tracht de interventie die wordt genoemd in een ‘ook als dat inhoudt’ formulering uit te voeren. Strikt genomen kan dit echter niet worden gezien als een gespecificeerde bijzondere voorwaarde. De variabele ‘zorg’ kent 42 ontbrekende waarden. Voor de logistische regressieanalyse is een dummyvariabele geconstrueerd waarbij 0 staat voor ‘geen zorg’ en 1 voor ‘wel zorg’. Achtentachtig procent van de justitiabelen kreeg een vorm van zorg.

3.3.4. INTERACTIES

*H7: Zorg * Intrinsieke motivatie*

Voor het construeren van de interactieterm met de dummyvariabele ‘zorg’ en ‘intrinsieke motivatie’ zijn deze variabelen met elkaar vermenigvuldigd.

*H8: Zorg * Psychische problemen*

Voor het meten van de psychische problemen van justitiabelen moesten reclasseringswerkers aangeven in hoeverre er op een schaal van 0 tot en met 2 problemen waren met betrekking tot ‘huidige psychologische en psychiatrische problemen die de delinquent ervaart’. Bij 0 staat bijvoorbeeld ‘delinquent heeft geen psychische problemen’, bij 1 ‘functioneert nog wel redelijk, maar er zijn ook problemen’ en bij 2 ‘delinquent heeft al langere tijd psychische problemen’. Er zijn 17 ontbrekende waarden. Voor het construeren van de interactieterm met zorg is deze variabele vermenigvuldigd met de dummyvariabele ‘zorg’.

In tabel 1 is een overzicht gegeven van alle in de analyse gebruikte variabelen.

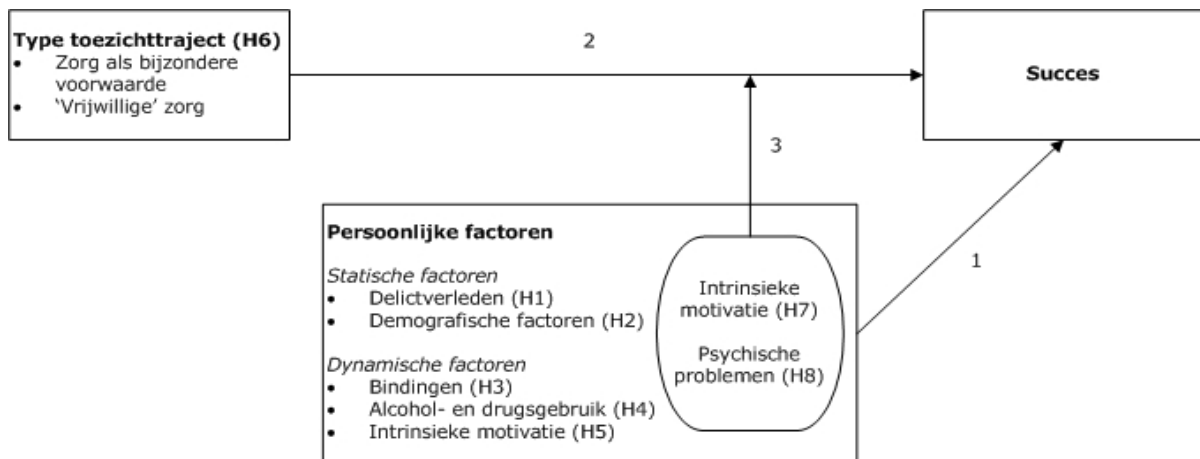
Tabel 1: Beschrijving van de in de analyses opgenomen variabelen: variabele (codering), gemiddelde (standaarddeviatie), minimum- en maximumwaarde en totaal aantal justitiabelen

	Gemiddelde (SD) ^a	Minimum	Maximum	N
Succesvol traject (niet = 0, wel = 1)	64,4 % wel	0	1	517
Omvang delictverleden (klein – groot)	1,52 (0,73)	0	2	544
Leeftijd eerste veroordeling (jong – oud)	22,37 (8,46)	10	55	488
Vermogensdelict (niet = 0, wel = 1)	42,0 % wel	0	1	474
Geslacht (man = 0, vrouw = 1)	6,6 % vrouw	0	1	550
Leeftijd (jong – oud)	34,12 (10,32)	18	75	550
Opleidingsniveau (laag – hoog)	1,21 (0,77)	0	2	530
Culturele minderheden (niet = 0, wel = 1)	9,6 % wel	0	1	544
Relaties partner/familie (niet hecht/negatief – hecht/positief)	0,87 (0,71)	0	2	535
Vaste baan (0 = niet, 1 = wel)	24,2 % wel	0	1	533
Criminaliteit familie en gezin (0 = niet, 1 = wel)	33,6 % wel	0	1	453
Criminaliteit vrienden (weinig – veel)	1,00 (0,78)	0	2	536
Problematisch drugsgebruik (niet – wel)	1,80 (1,13)	0	3	549
Problematisch alcoholgebruik (niet – wel)	0,84 (0,81)	0	2	535
Intrinsieke motivatie (laag – hoog)	3,32 (1,61)	0	6	529
Zorg (0 = niet, 1 = wel)	87,8 % wel	0	1	508
Psychische problemen (weinig – veel)	0,93 (0,79)	0	2	533

^a Bij nominale variabelen is de frequentieverdeling vermeld in percentages.

3.4. ANALYSEOPZET

In het onderstaande schema zijn de verwachte verbanden grafisch weergegeven. Voor het toetsen van deze verbanden zijn eerst univariate analyses uitgevoerd. Daarna is een hiërarchische logistische regressieanalyse gedaan. Hierbij zijn drie verschillende modellen geconstrueerd, zodat de invloed van de directe effecten, moderatoren en interactietermen apart zichtbaar gemaakt kon worden. Er is telkens eenzijdig getoetst met een significantieniveau van $\alpha = 0,05$.

HOOFDSTUK 4

RESULTATEN

Voor het toetsen van de hypothesen zijn eerst univariate analyses uitgevoerd. Met de onafhankelijke variabelen op nominaal meetniveau is een chikwadraat-toets gedaan. De invloed van de overige onafhankelijke variabelen is met een t-toets geanalyseerd. De variabelen die in de univariate analyses een statistisch significante samenhang vertoonden met het verloop van een toezichttraject zijn ingevoerd in drie logistische regressiemodellen. Hiermee zijn eveneens de interactie-effecten getoetst van de variabele ‘zorg’ met ‘intrinsieke motivatie’ en ‘psychische problemen’. Tot slot is een aanvullende logistische regressieanalyse gedaan waarbij de variabele ‘zorg’ is vervangen door de variabele ‘vrijwillige zorg’.

4.1. UNIVARIATE ANALYSES

In tabel 3 is de t-toets weergegeven die is uitgevoerd met de onafhankelijke variabelen ‘leeftijd eerste veroordeling’, ‘leeftijd’, ‘problematisch drugsgebruik’ en ‘intrinsieke motivatie’. Met de overige onafhankelijke variabelen is een chikwadraat-toets gedaan, welke is weergegeven in tabel 2. De resultaten van de twee toetsen worden in volgorde van de hypothesen besproken.

In tabel 2 is af te lezen dat degenen met het meest omvangrijke delictverleden hun toezichttraject het minst vaak afronden. Het verschil tussen de succespercentages van justitiabelen met een klein of gemiddeld delictverleden is klein. De samenhang tussen de

omvang van het delictverleden en het succesvol afleggen van een toezichttraject is statistisch significant, $\chi^2(2, 511) = 8,77$; $p < 0,01$. Dit resultaat is in lijn met hypothese 1a.

Tabel 2. χ^2 -toets succes traject naar onafhankelijke variabelen met nominaal meetniveau

		Succesvol %	N	df	χ^2
Omvang delictverleden	Klein	71,6 %	74	2	8,77**
	Gemiddeld	75,0 %	100		
	Groot	60,5 %	337		
Vermogensdelict	Niet	67,9 %	265	1	10,10**
	Wel	53,0 %	181		
Geslacht	Man	64,0 %	483	1	0,61
	Vrouw	70,6 %	34		
Opleidingsniveau	Laag	57,7 %	104	2	9,41**
	Gemiddeld	60,7 %	183		
	Hoog	72,6 %	212		
Culturele minderheden	Niet	66,3 %	463	1	7,95**
	Wel	45,8 %	48		
Relaties partner/familie	Niet hecht/negatief	59,4 %	165	2	6,68*
	Gemiddeld	64,9 %	239		
	Hecht/positief	75,0 %	100		
Vaste baan	Niet	62,5 %	376	1	3,72*
	Wel	72,0 %	125		
Criminaliteit familie/gezin	Niet	69,7 %	287	1	10,82**
	Wel	53,3 %	142		
Criminaliteit vrienden	Weinig	75,8 %	153	2	19,56**
	Gemiddeld	66,5 %	197		
	Veel	51,9 %	154		
Problematisch alcoholgebruik	Geen sprake van	65,2 %	210	2	1,06
	Gemiddeld	67,5 %	166		
	Wel sprake van	61,7 %	128		
Zorg	Niet	57,4 %	61	1	2,46
	Wel	67,5 %	434		
Zorg (originele variabele)	Geen zorg	57,4 %	61	4	24,20**
	Vrijwillige zorg	80,0 %	140		
	Zorg, kader onduidelijk	71,7 %	92		
	Aanwijz. opvolgen, ook bij zorg	60,0 %	115		
	Zorg als bijzondere voorwaarde	52,9 %	87		

* $p < 0,05$; ** $p < 0,01$; eenzijdige toets

Uit tabel 3 is af te lezen dat de justitiabelen die hun traject succesvol aflegden ten tijde van hun eerste veroordeling gemiddeld ouder waren dan degenen die hun traject niet succesvol aflegden ($t(388,7; 457) = -3,16; p < 0,01$), wat in lijn is met hypothese 1b. Zoals in tabel 2 is te zien, is er ook een verband tussen het type gepleegde delict en het al dan niet succesvol afleggen van een traject, $\chi^2(1, 446) = 10,10; p < 0,01$. Degenen die een vermogensdelict hadden gepleegd doorliepen hun traject in 53 procent van de gevallen succesvol, terwijl dit percentage voor degenen die een ander delict hadden gepleegd op 68 procent ligt. Dit resultaat is consistent met hypothese 1c.

Tabel 3. T-toets succes traject naar onafhankelijke variabelen met ordinaal meetniveau

	Onsuccesvol <i>M (SD)</i>	Succesvol <i>M (SD)</i>	<i>N</i>	<i>df</i>	<i>t</i>
Leeftijd eerste veroordeling	20,7 (7,4)	23,2 (8,7)	457	388,7	-3,16**
Leeftijd	32,7 (9,8)	34,6 (10,6)	517	515	-2,09*
Problematisch drugsgebruik	2,1 (1,1)	1,6 (1,1)	516	398,9	4,35**
Intrinsieke motivatie	3,0 (1,7)	3,5 (1,5)	499	497	-3,67**

* $p < 0,05$; ** $p < 0,01$; eenzijdige toets

Vanuit hypothese 2a werd verwacht dat vrouwen hun traject vaker af zouden ronden dan mannen. Het verschil tussen mannelijke en vrouwelijke justitiabelen blijkt echter niet significant te zijn, $\chi^2(1, 517) = 0,61; p = 0,22$. Hypothese 2a kan daarmee worden verworpen. Zoals uit tabel 3 is af te lezen en in lijn met hypothese 2b waren de justitiabelen die hun traject succesvol afronden gemiddeld ouder dan de justitiabelen die hun traject niet succesvol afronden, $t(515; 517) = -2,09; p = 0,02$. Verder werden toezichttrajecten vaker

succesvol afgelegd naarmate justitiabelen hoger opgeleid waren, wat conform is met hypothese 2c. De verschillen zijn statistisch significant, $\chi^2(2, 499) = 9,41; p < 0,01$. Daarnaast blijken de justitiabelen die worden gerekend tot de culturele minderheid hun traject in 46 procent van de gevallen succesvol te hebben doorlopen, terwijl dit percentage voor de justitiabelen die niet tot de culturele minderheid worden gerekend op 66 procent ligt. Dit verschil is statistisch significant ($\chi^2(1, 511) = 7,95; p < 0,01$), en in lijn met hypothese 2d.

Ook doorliepen justitiabelen hun traject vaker succesvol naarmate ze positievere, hechtere partner- of familierelaties hadden. De verschillen zijn statistisch significant ($\chi^2(2, 504) = 6,68; p = 0,02$), en consistent met hypothese 3a. Zoals vanuit hypothese 3b werd verwacht doorliepen justitiabelen met een vaste baan hun toezichttraject vaker succesvol (in 72 procent van de gevallen) dan justitiabelen zonder vaste baan (in 63 procent van de gevallen). Het verschil is statistisch significant, $\chi^2(1, 501) = 3,72; p = 0,03$. Ook het hebben van criminele familie- of gezinsleden houdt verband met het al dan niet succesvol doorlopen van een toezichttraject. Justitiabelen zonder criminele familie- of gezinsleden legden hun traject in 70 procent van de gevallen succesvol af. Voor degenen met criminele familie- of gezinsleden ligt dit percentage op 54 procent. Dit verschil is statistisch significant ($\chi^2(1, 429) = 10,82; p < 0,01$), en consistent met hypothese 3c. Daarnaast blijkt uit tabel 2 dat justitiabelen hun toezichttraject vaker afronden naarmate ze minder criminele vrienden hadden, zoals vanuit hypothese 3d werd verwacht. De verschillen zijn statistisch significant, $\chi^2(2, 504) = 19,56; p < 0,01$.

Er is geen verband tussen de mate van problematisch alcoholgebruik en het al dan niet succesvol doorlopen van een toezichttraject, $\chi^2(2, 504) = 1,06; p = 0,30$. Hypothese 4a kan daarmee worden verworpen. Wel scoorden de justitiabelen die hun traject succesvol afronden gemiddeld lager op de schaal voor problematisch drugsgebruik, zoals vanuit

hypothese 4b werd verwacht. In tabel 3 is af te lezen dat het verschil in gemiddelden statistisch significant is, $t(398,9; 516) = 4,35; p < 0,01$.

Justitiabelen die hun toezichttraject succesvol aflegden waren gemiddeld sterker intrinsiek gemotiveerd dan degenen die hun traject niet succesvol aflegden, $t(497, 499) = -3,67; p < 0,01$. Dit resultaat is consistent met hypothese 5.

Uit tabel 2 is af te lezen dat er tussen de justitiabelen die wel en de justitiabelen die geen zorg kregen geen statistisch significante verschillen zijn in het succesvol doorlopen van toezichttrajecten, $\chi^2(1, 495) = 2,46; p = 0,06$. Hypothese 6 wordt daarom verworpen. De originele categorieën van de variabele 'zorg' zijn met elkaar vergeleken om na te gaan of deze wat het verloop van de trajecten betreft wel van elkaar verschillen. Uit deze vergelijking blijkt dat justitiabelen die vrijwillige zorg kregen hun traject het vaakst afronden, namelijk in 80 procent van de gevallen. Het percentage successen is kleiner naarmate de zorg dwingender is opgelegd. Degenen met zorg als bijzondere voorwaarde doorliepen hun traject in 53 procent van de gevallen succesvol, en degenen die geen zorg kregen in 57 procent van de gevallen. Er is een statistisch significant verschil tussen de categorieën, $\chi^2(4, 495) = 24,20; p < 0,01$. Met een Post Hoc Scheffé test is nagegaan welke categorieën van elkaar verschillen. Hieruit blijkt dat alleen het gemiddelde van de categorie 'vrijwillige zorg' afwijkt van de overige categorieën, afgezien van de categorie waarbij niet duidelijk is in welk kader zorg wordt gegeven. Op basis van deze toets is besloten een nieuwe variabele te construeren waarbij 1 staat voor 'vrijwillige zorg' en 0 voor 'geen vrijwillige zorg'. Achtentwintig procent van de justitiabelen ontving een vorm van vrijwillige zorg. Met de variabele 'vrijwillige zorg' is een aanvullende logistische regressieanalyse uitgevoerd. Hiervoor zijn ook nieuwe interactietermen geconstrueerd met intrinsieke motivatie en psychische problematiek.

4.2. LOGISTISCHE REGRESSIEANALYSE

In tabel 4 zijn de resultaten van de eerste logistische regressieanalyse weergegeven. In het eerste regressiemodel zijn de onafhankelijke variabelen ingevoerd die in de univariate analyses een significante invloed uit bleken te oefenen op het verloop van een traject, en waarvan alleen een direct effect werd verwacht. In het tweede model zijn daaraan de losse variabelen toegevoegd waarmee de interactietermen zijn geconstrueerd. De interactietermen zelf zijn in het derde model toegevoegd. In tabel 4 zijn telkens de b -waarden met standaarddeviatie en bijbehorend significantieniveau weergegeven. Ook is per model de χ^2 met het bijbehorende aantal vrijheidsgraden en significantieniveau weergegeven.

Tabel 4. Logistische regressie succes toezichttraject op persoonlijke factoren en type traject, met interactie van ‘zorg’ met ‘intrinsieke motivatie’ en ‘psychische problemen’

	Model 1		Model 2	
	<i>b</i> (SE)	<i>Exp</i> (<i>b</i>)	<i>b</i> (SE)	<i>Exp</i> (<i>b</i>)
Omvang delictverleden	-0,16 (0,16)	0,85	-0,19 (0,16)	0,83
Leeftijd eerste veroordeling	0,01 (0,02)	1,01	0,01 (0,02)	1,01
Vermogensdelict	-0,53* (0,26)	0,59	-0,58* (0,26)	0,56
Leeftijd	0,02 (0,02)	1,02	0,02 (0,02)	1,02
Opleidingsniveau	0,10 (0,15)	1,10	0,06 (0,15)	1,06
Culturele minderheden	-0,62 (0,35)	0,54	-0,54 (0,36)	0,58
Relaties partner/familie	0,43* (0,17)	1,53	0,38* (0,17)	1,46
Vaste baan	-0,14 (0,28)	0,87	-0,14 (0,29)	0,87
Criminaliteit familie/gezin	-0,47* (0,24)	0,62	-0,46 (0,24)	0,63
Criminaliteit vrienden	-0,25 (0,16)	0,78	-0,19 (0,16)	0,83
Problematisch drugsgebruik	-0,15 (0,13)	0,86	-0,17 (0,13)	0,85
Intrinsieke motivatie			0,18* (0,07)	1,20
Zorg			0,30 (0,32)	1,36
Psychische problemen			0,10 (0,14)	1,11
χ^2 (df)	51,65** (11)		8,06* (3)	

* $p < 0,05$; ** $p < 0,01$; eenzijdige toets; $N = 461$

Uit model 1 blijkt dat de variabele ‘vermogensdelict’ statistisch significant samenhangt met het verloop van een traject, $b = -0,53$; $p = 0,04$. Voor justitiabelen die een vermogensdelict hadden gepleegd is de kans op het succesvol afleggen van een toezichttraject 41 procent kleiner dan voor justitiabelen die geen vermogensdelict hadden gepleegd, $exp(b) = 0,59$. Dit is in lijn met hypothese 1c. Ook blijkt de mate van het hebben van positieve, hechte partner- of familierelaties de kans op een succesvol traject te beïnvloeden. Het verband is statistisch significant en positief, $b = 0,43$; $p = 0,01$. Hieruit volgt dat de kans op het succesvol doorlopen van een toezichttraject groter is naarmate justitiabelen positievere, hechtere

partner- of familierelaties hebben, zoals vanuit hypothese 3a werd verwacht. Met iedere hogere categorie neemt de kans op een succesvol toezichttraject met 53 procent toe, $exp(b) = 1,53$. De resultaten zijn ook in lijn met hypothese 3c: justitiabelen zonder criminele familie- of gezinsleden hebben een grotere kans op het succesvol doorlopen van een traject dan justitiabelen met criminele familie- of gezinsleden, $b = -0,47$; $p = 0,05$. De kans op een succesvol toezichttraject is voor justitiabelen met criminele familie- of gezinsleden 38 procent kleiner dan voor justitiabelen zonder criminele familie- of gezinsleden, $exp(b) = 0,62$. Van de variabelen ‘omvang delictverleden’, ‘leeftijd eerste veroordeling’, ‘leeftijd’, ‘opleidingsniveau’, ‘culturele minderheden’, ‘vaste baan’, ‘criminaliteit vrienden’ en ‘problematisch drugsgebruik’ werd geen statistisch significant effect gevonden. De toevoeging van de onafhankelijke variabelen in het eerste model zorgde in vergelijking met een leeg model voor een betere modelfit, $\chi^2(11, 461) = 51,65$; $p < 0,01$.

In het tweede model zijn de onafhankelijke variabelen toegevoegd waarmee de interactietermen zijn geconstrueerd. Het gaat om de variabelen ‘intrinsieke motivatie’, ‘zorg’ en ‘psychische problemen’. De toevoeging van deze variabelen heeft geleid tot een betere modelfit vergeleken met het eerste model, $\chi^2(3, 461) = 8,06$; $p = 0,05$. Intrinsieke motivatie blijkt positief verband te houden met de kans op een succesvol toezichttraject, $b = 0,18$; $p = 0,01$. Met elke hogere categorie neemt de kans op een succesvol toezichttraject met 20 procent toe, $exp(b) = 1,20$. Dit resultaat is in lijn met hypothese 5: naarmate justitiabelen sterker intrinsiek gemotiveerd zijn, is de kans op het succesvol doorlopen van een toezichttraject groter. Er is geen effect gevonden van de variabele ‘zorg’, zoals ook uit de univariate analyse naar voren is gekomen. Ook psychische problematiek bleek geen effect te hebben, al werd dit vanuit de literatuur ook niet verwacht. In dit tweede model heeft echter het hebben van positieve, hechte partner- of familierelaties geen significante invloed meer op het verloop van een toezichttraject.

In het derde model zijn de interactietermen van ‘zorg’ met ‘intrinsieke motivatie’ en ‘psychische problemen’ toegevoegd. Geen van beide interactietermen vertoont een significante samenhang met het verloop van een traject. Het verband tussen zorg en het succesvol afleggen van een traject lijkt dus niet sterker te zijn naarmate justitiabelen meer intrinsiek gemotiveerd zijn. Ook wordt dit verband niet beïnvloed door de mate van psychische problematiek. Hypothesen 7 en 8 kunnen daarmee worden verworpen. De toevoeging van de interactietermen leidt bovendien niet tot een betere modelfit vergeleken met model 2, $\chi^2(2, 461) = 1,75; p = 0,42$.

Uit de univariate analyses bleek dat de justitiabelen die vrijwillige zorg ontvingen een toezichttraject vaker succesvol aflegden dan de andere justitiabelen. Daarom is een tweede logistische regressieanalyse uitgevoerd, waarbij de variabele ‘zorg’ is vervangen door de variabele ‘vrijwillige zorg’. Deze analyse is weergegeven in tabel 5. Het eerste model is gelijk aan het eerste model in tabel 4, en is daarom niet weergegeven.

Tabel 5. Logistische regressie succes toezichttraject op persoonlijke factoren en type traject, met interactie van 'vrijwillige zorg' met 'intrinsieke motivatie' en 'psychische problemen'

	Model 2b ^a			Model 3b		
	<i>b</i> (SE)		<i>Exp</i> (<i>b</i>)	<i>b</i> (SE)		<i>Exp</i> (<i>b</i>)
Omvang delictverleden	-0,24	(0,17)	0,79	-0,25	(0,17)	0,78
Leeftijd eerste veroordeling	0,01	(0,02)	1,01	0,01	(0,02)	1,01
Vermogensdelict	-0,53*	(0,27)	0,59	-0,62*	(0,27)	0,54
Leeftijd	0,02	(0,02)	1,02	0,03	(0,02)	1,03
Opleidingsniveau	0,05	(0,15)	1,05	0,07	(0,15)	1,07
Culturele minderheden	-0,44	(0,36)	0,65	-0,40	(0,37)	0,67
Relaties partner/familie	0,39*	(0,18)	1,47	0,42*	(0,18)	1,52
Vaste baan	-0,16	(0,29)	0,85	-0,23	(0,30)	0,79
Criminaliteit familie/gezin	-0,43	(0,25)	0,65	-0,41	(0,25)	0,67
Criminaliteit vrienden	-0,12	(0,16)	0,88	-0,09	(0,17)	0,92
Problematisch drugsgebruik	-0,20	(0,13)	0,82	-0,19	(0,13)	0,83
Intrinsieke motivatie	0,20**	(0,07)	1,22	0,23**	(0,08)	1,26
Vrijwillige zorg	0,88**	(0,27)	2,41	3,00**	(0,87)	20,05
Psychische problemen	0,12	(0,14)	1,13	0,35*	(0,16)	1,42
Vrijwillige zorg * Intrinsieke motivatie				-0,23	(0,18)	0,79
Vrijwillige zorg * Psychische problemen				-1,31**	(0,38)	0,27
χ^2 (df)			18,91** (3)			12,92** (2)

^a Het eerste model is gelijk aan het eerste model in tabel 4 en is daarom niet weergegeven
 * $p < 0,05$; ** $p < 0,01$; eenzijdige toets; $N = 461$

In model 2b blijkt het effect van criminele familie- of gezinsleden evenals in model 2 te zijn weggevallen. Het gepleegd hebben van een vermogensdelict, positieve, hechte relaties en intrinsieke motivatie houden nog wel statistisch significant verband met het verloop van een traject. Ook de variabele 'vrijwillige zorg' beïnvloedt de kans op succesvol verloop van een traject, $b = 0,88$; $p < 0,01$. Justitiabelen die vrijwillige zorg kregen hebben bijna tweeënhalf keer zoveel kans op het succesvol doorlopen van een traject dan de anderen, $exp(b) = 2,41$. De

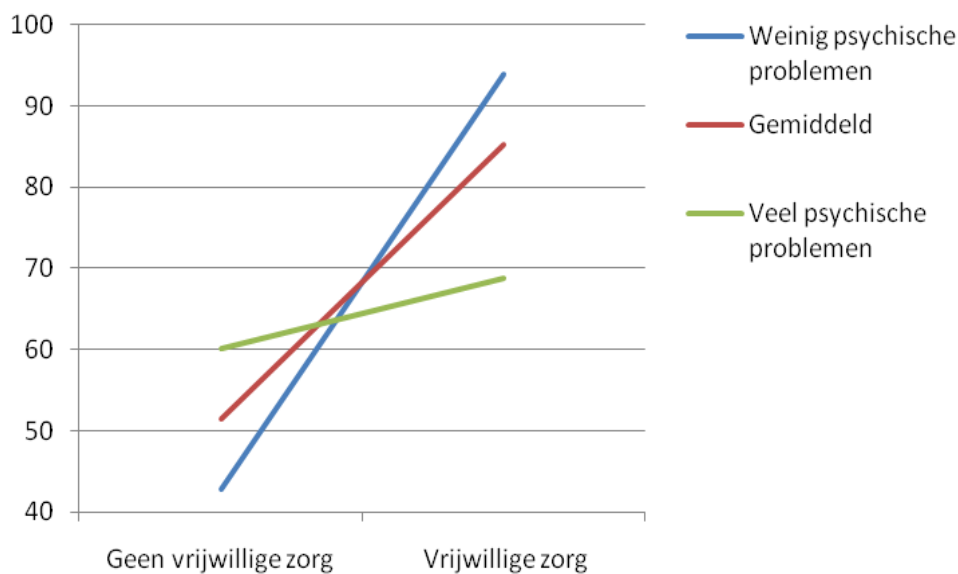
toevoeging van 'intrinsieke motivatie', 'vrijwillige zorg' en 'psychische problemen' leidt tot een betere modelfit ten opzichte van model 1, $\chi^2(3, 461) = 18,91; p < 0,01$.

In model 3b is het effect van de interactietermen met vrijwillige zorg in plaats van zorg in het algemeen getoetst. Het interactie-effect van vrijwillige zorg met intrinsieke motivatie is niet statistisch significant. De invloed van de interactie tussen vrijwillige zorg en psychische problemen is dat wel, $b = -1,31; p < 0,01$. Bovendien leidt de toevoeging van de interactietermen tot een betere modelfit ten opzichte van model 2b, $\chi^2(2, 461) = 12,92; p < 0,01$. Om de vorm van het interactie-effect vast te stellen is allereerst in tabel 6 weergegeven wat de kans op een succesvol toezichttraject is voor justitiabelen die wel en justitiabelen die geen vrijwillige zorg kregen, uitgesplitst naar de mate van psychische problematiek. De waarden van de overige variabelen in model 3b zijn op het gemiddelde gehouden. Uit de tabel is af te leiden dat het effect van vrijwillige zorg afneemt naarmate justitiabelen meer psychische problemen hebben. Voor de gemiddelde justitiabele met weinig psychische problemen en zonder vrijwillige zorg is de succeskans 43 procent. Als een gemiddelde justitiabele met weinig psychische problemen wel vrijwillige zorg krijgt ligt die kans op 94 procent. Voor een gemiddelde justitiabele met veel psychische problemen is het verschil in succeskans bij het al dan niet ontvangen van vrijwillige zorg veel minder groot. Voor een gemiddelde justitiabele met veel psychische problemen is de succeskans zonder het ontvangen van vrijwillige zorg 60 procent, en met het ontvangen van vrijwillige zorg 69 procent.

Tabel 6. Interactie-effect psychische problemen en zorg op succeskans

	Geen vrijwillige zorg	Vrijwillige zorg
Weinig psychische problemen	42,8 %	93,8 %
Gemiddeld	51,5 %	85,2 %
Veel psychische problemen	60,1 %	68,8 %

Om het verschil in invloed van vrijwillige zorg op het succesvol afleggen van een traject naar de mate van psychische problemen te verduidelijken, is tabel 6 grafisch weergegeven in figuur 1. Hierin is af te lezen dat de grafiek van justitiabelen met weinig psychische problemen steiler loopt dan die van justitiabelen met gemiddelde psychische problemen, en de grafiek van justitiabelen met gemiddelde psychische problemen weer steiler dan die van justitiabelen met veel psychische problemen. Het verband tussen vrijwillige zorg en de kans op een succesvol toezichttraject is dus sterker naarmate justitiabelen minder psychische problemen hebben.

Figuur 1. Verband tussen vrijwillige zorg en kans op een succesvol toezichttraject, uitgesplitst naar mate van psychische problematiek

HOOFDSTUK 5

CONCLUSIE EN DISCUSSIE

5.1. BEVINDINGEN

Om de hoofdvraag en deelvragen te kunnen beantwoorden zijn acht hypothesen getoetst. De meeste resultaten zijn in lijn met de hypothesen. Zoals vanuit hypothese 1 werd verwacht, beïnvloedt het delictverleden van justitiabelen de kans op een succesvol toezichttraject. De verbanden lopen in de verwachte richting. Justitiabelen doorliepen hun traject vaker succesvol naarmate hun delictverleden minder omvangrijk was en ze ouder waren tijdens hun eerste veroordeling. Ook was de kans op het succesvol doorlopen van een traject groter voor justitiabelen die niet veroordeeld waren voor een vermogensdelict dan voor justitiabelen die wel veroordeeld waren voor een vermogensdelict. Met een aanvullende analyse is de afzonderlijke invloed van het plegen van een vermogensdelict bevestigd.

Ook waren de meeste resultaten consistent met hypothese 2. De kans op een succesvol toezichttraject wordt dus beïnvloed door demografische factoren. Van geslacht werd echter geen effect gevonden, terwijl de verwachting was dat vrouwen hun toezichttraject vaker succesvol zouden doorlopen. Wel bleek de kans op een succesvol toezichttraject zoals verwacht toe te nemen naarmate justitiabelen ouder of hoger opgeleid waren. De resultaten waren eveneens consistent met de verwachting dat culturele minderheden een kleinere kans hebben op het succesvol doorlopen van een traject.

De resultaten waren ook in lijn met hypothese 3. Justitiabelen legden hun traject vaker succesvol af naarmate ze positievere, hechtere partner- of familierelaties hadden. De afzonderlijke invloed van deze relaties is met een aanvullende analyse bevestigd. Ook legden

justitiabelen met een vaste baan of zonder criminele familie- of gezinsleden hun toezichttraject zoals verwacht vaker succesvol af dan justitiabelen zonder vaste baan of met criminele familie- of gezinsleden. Het hebben van criminele vrienden beïnvloedde de kans op een succesvol traject eveneens in de verwachte richting: naarmate justitiabelen minder criminele vrienden hadden doorliepen ze hun traject vaker succesvol.

De resultaten waren gedeeltelijk in lijn met hypothese 4. Zoals verwacht doorliepen justitiabelen hun traject vaker succesvol naarmate hun drugsgebruik minder problematisch was. Er werd echter geen effect gevonden van de mate van problematisch alcoholgebruik. De verwachting was dat meer problematisch alcohol- en drugsgebruik zou leiden tot een kleinere kans op een succesvol toezichttraject. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat mensen die problemen hebben met alcohol- of drugsgebruik relatief veel moeite zouden hebben met het veranderen van hun gedrag (Rooney, 2009). Wellicht geldt deze verklaring alleen of in sterkere mate voor problematisch drugsgebruik.

Zoals vanuit hypothese 5 werd verwacht hadden justitiabelen een grotere kans op het succesvol doorlopen van een traject naarmate ze meer intrinsiek gemotiveerd waren. De afzonderlijke invloed van intrinsieke motivatie is bevestigd in een aanvullende analyse.

Hypothese 6 kan naar aanleiding van de resultaten worden verworpen: de kans op het succesvol doorlopen van een toezichttraject is niet groter voor justitiabelen die zorg ontvangen dan voor justitiabelen die geen zorg ontvangen. Wel werd er een verband gevonden tussen het ontvangen van 'vrijwillige zorg' en het succesvol doorlopen van een traject: degenen die zorg kregen in een vrijwillig kader hadden een grotere kans op succes dan de anderen. Deze bevinding is in lijn met de eerder besproken 'reactantie theorie' (Rooney, 2009). Verwacht werd dat vooral degenen die geen zorg kregen reactantie zouden vertonen vanwege de nadruk op controle in plaats van zorg en begeleiding. Deze groep zou daardoor een kleinere kans hebben op het succesvol doorlopen van een traject. Mogelijk vertoonden

echter ook degenen die zorg kregen in een gedwongen kader reactantie als gevolg van de inperking in hun vrijheid, waardoor ook hun toezichttraject relatief vaak werd afgebroken. De verwachting dat gedwongen zorg zou leiden tot een grotere kans op een succesvol traject steunde echter op een tweede verklaring, Verwacht werd namelijk dat gedwongen zorg via de afname van criminogene factoren zou leiden tot een lager recidiverisico (Alemi et al., 2006; Broome et al., 1996; Hiller et al., 1999). Mogelijk geldt deze verklaring wel, maar is het effect niet zichtbaar geweest doordat niet iedere recidive is opgemerkt. Ook kan dit effect tenietgedaan zijn door de reactantie die is opgetreden.

Ook hypothese 7 kan naar aanleiding van de resultaten worden verworpen. Het verband tussen zorg en de kans op een succesvol toezichttraject blijkt niet steker te zijn naarmate de intrinsieke motivatie groter is. Mogelijk is een effect uitgebleven doordat intrinsieke motivatie in algemene zin is gemeten, terwijl motivatie voor behandeling daarvan verschilt. Vervolgonderzoek zou moeten uitwijzen of de interactie tussen zorg en intrinsieke motivatie voor behandeling de kans op een succesvol traject wel beïnvloedt.

De resultaten waren niet in lijn met hypothese 8, zodat ook deze hypothese kan worden verworpen. Het verband tussen zorg in het algemeen en de kans op een succesvol toezichttraject bleek niet te worden beïnvloed door de mate van psychische problematiek. Wel wordt het verband tussen vrijwillige zorg en de kans op een succesvol toezichttraject door de mate van psychische problematiek beïnvloed. Het verband tussen vrijwillige zorg en het verloop van een traject is sterker naarmate justitiabelen minder psychische problemen hebben. Mogelijke verklaringen hiervoor zijn gelijk aan de verklaringen die werden gegeven voor een eventuele interactie tussen psychische problemen en zorg in het algemeen. Het is namelijk aannemelijk dat er meer ruimte is om met vrijwillige zorg te werken aan een afname van het recidiverisico naarmate justitiabelen minder psychische problemen hebben. Daarnaast werkt vrijwillige zorg wellicht minder goed naarmate er meer psychische problemen zijn doordat er

voor justitiabelen met verslavings- en psychische problematiek geen passende interventies zijn (Jacobs et al., 2006; Stichting Verslavingsreclassering GGZ, 2005).

Uit de bevindingen volgt dat de eerste deelvraag (*is er een verband tussen persoonlijke factoren van justitiabelen en het al dan niet succesvol doorlopen van een toezichttraject?*) positief kan worden beantwoord. Alleen tussen de persoonlijke factoren ‘geslacht’ en ‘problematisch alcoholgebruik’ en het verloop van een traject is geen verband gevonden. Ook de tweede deelvraag (*is er een verband tussen het type toezichttraject en het al dan niet succesvol doorlopen daarvan?*) kan positief worden beantwoord, al werd de bijbehorende hypothese niet ondersteund. Er is immers geen effect gevonden van zorg in het algemeen, terwijl er wel een verband bleek te zijn tussen vrijwillige zorg en het succesvol doorlopen van een traject. Het al dan niet bieden van vrijwillige zorg kan ook als een kenmerk van een toezichttraject worden gezien. Daarom kan alsnog gesteld worden dat er een verband is tussen het type toezichttraject en het al dan niet succesvol doorlopen daarvan. Voor de derde deelvraag (*wordt het verband tussen het type toezichttraject en het al dan niet succesvol doorlopen daarvan beïnvloed door bepaalde persoonlijke factoren van justitiabelen?*) geldt hetzelfde. Het verband tussen het geven van zorg in het algemeen en het verloop van een traject werd niet beïnvloed door persoonlijke factoren, terwijl vanuit de bijbehorende hypothesen werd verwacht dat dit wel het geval zou zijn. Het verband tussen vrijwillige zorg en het succesvol doorlopen van een traject werd echter beïnvloed door de mate van psychische problematiek, waardoor de derde deelvraag alsnog positief kan worden beantwoord. Tot slot kan de probleemstelling (*verschillen justitiabelen die een toezichttraject succesvol doorlopen van justitiabelen die een toezichttraject niet succesvol doorlopen?*) worden beantwoord: justitiabelen die een toezichttraject succesvol doorlopen verschillen van justitiabelen die een toezichttraject niet succesvol doorlopen.

5.2. BEPERKINGEN

5.2.1. MOGELIJKE VERTEKENINGEN

Dit onderzoek kent enkele beperkingen die vooral zijn ontstaan door het gebruik van bestaande data die niet voor onderzoek zijn verzameld. Allereerst zijn als gevolg hiervan mogelijk vertekeningen van de resultaten opgetreden. Een eerste oorzaak voor deze vertekeningen is de wijze van afname van de RISc. RISc-vragenlijsten worden pas na een gesprek met de justitiabelen ingevuld. Reclasseringswerkers kunnen bij het invullen van de RISc punten uit het gesprek zijn vergeten, of achteraf anders interpreteren. De verwachting is echter dat hierdoor geen grote vertekeningen zijn ontstaan, aangezien uit een publicatie van het WODC is af te leiden dat de validiteit en betrouwbaarheid van de RISc goed is (Van der Knaap et al., 2007). Vertekeningen kunnen ook zijn ontstaan vanuit de reclasseringscliënten. Deze kunnen de neiging hebben gehad tot sociaal wenselijk antwoorden om een goede indruk te maken bij de reclasseringswerkers. Daarnaast kan 'reactantie' ervoor hebben gezorgd dat justitiabelen niet goed meewerkten aan de afname van de RISc, wat de uitkomsten ervan minder betrouwbaar maakt (Menger & Krechtig, 2004).

Ten tweede kunnen er wat de uitkomstmaat (het al dan niet succesvol doorlopen van een traject) betreft vertekeningen zijn geweest. Zo is het aan de reclasseringswerkers of een overtreding van voorwaarden leidt tot terugmelding aan het OM (Abraham et al., 2007). Reclasseringswerkers kunnen bij eenzelfde overtreding verschillend reageren. Werkers die zorg belangrijk vinden zullen iemand die zorg krijgt bijvoorbeeld minder snel terugmelden bij het OM dan werkers die meer gericht zijn op vergelding (Clear, Harris & Baird, 1992). Ook andere zaken, zoals tijd en verantwoordelijkheidsgevoel, kunnen ervoor zorgen dat overtredingen van voorwaarden al dan niet worden gemeld (Sieh, 2003). Daarnaast zal niet iedere overtreding van voorwaarden zijn opgemerkt. Dit kan voor vertekeningen hebben

gezorgd doordat het succespercentage lager zou zijn geweest als elke overtreding was gedetecteerd.

Ten derde kunnen vertekeningen zijn opgetreden als gevolg van selectie-effecten. Ten eerste zijn justitiabelen niet verplicht om mee te werken aan de afname van de RISc. De justitiabelen waarbij geen geschikte RISc te vinden was doorliepen hun traject echter ongeveer even vaak succesvol als degenen waarbij wel een geschikte RISc te vinden was. Ook waren ze ongeveer even oud. De verwachting is dan ook dat er als gevolg hiervan geen grote vertekeningen zijn geweest. Een tweede selectie-effect kan zijn opgetreden doordat zorg waarschijnlijk als bijzondere voorwaarde wordt opgelegd aan degenen met de meest ernstige problematiek. Het uitblijven van een effect van zorg kan dan ook wijzen op verschillen tussen de justitiabelen vooraf. Door te controleren voor dergelijke verschillen, zoals ook in dit onderzoek is geprobeerd, kan het effect van zorg zo precies mogelijk worden vastgesteld. Het verdient echter aanbeveling om in vervolgonderzoek voor meer van dergelijke verschillen te controleren. In dit onderzoek zijn namelijk niet alle factoren meegenomen die een rol kunnen spelen bij de uitkomst van een toezichttraject. Het gaat bijvoorbeeld om verschillen in de mate waarin justitiabelen denken dat deviant gedrag leidt tot sancties (Maxwell & Gray, 2000), het aantal eerder afgelegde toezichttrajecten (Chui, 2006), de mate waarin justitiabelen positief tegenover de reclassering en reclasseringswerkers staan (Chui, 2006) en het aantal personen dat afhankelijk is van de justitiabele (Gray et al., 2001). Naast deze persoonlijke factoren zijn er andere zaken die in dit onderzoek niet zijn meegenomen.

5.2.2. NIET ONDERZOCHE FACTOREN

Vooraf wat het type toezichttraject en het verloop daarvan betreft ontbraken in de analyse belangrijke factoren. Zo is er geen onderscheid gemaakt tussen verschillende vormen van zorg, terwijl aannemelijk is dat de vorm van zorg het verloop van een traject beïnvloedt. Ook

is niet nagegaan hoe lang justitiabelen in behandeling zijn geweest, en of de behandeling (voor zover daar sprake van kan zijn) is afgemaakt. Daarnaast is geen rekening gehouden met de effecten van andere typen bijzondere voorwaarden. Aanvullende bijzondere voorwaarden kunnen alleen al een effect hebben doordat meer voorwaarden leiden tot een grotere kans op overtreding. Verder is niet onderzocht hoe de relatie van de justitiabelen met de reclasseringswerkers is geweest, terwijl dit een belangrijke factor kan zijn in het verloop van toezichttrajecten (Chui, 2006; Skeem & Manchak, 2008). Het verdient aanbeveling bovengenoemde factoren in vervolgonderzoek wel mee te nemen.

Ook is in dit onderzoek geen rekening gehouden met variaties in de uitkomstmaat. Zo is er geen onderscheid gemaakt tussen degenen die recidiveerden en degenen waarbij het traject met een andere reden voortijdig negatief is beëindigd. Bovendien is geen onderscheid gemaakt tussen ernstige en minder ernstige overtredingen van voorwaarden. Iemand kan in positieve zin veranderd zijn, maar door het plegen van een klein delict toch worden teruggemeld bij het OM. Het doet dan ook geen recht aan de variaties die zich voordoen om de uitkomst van een toezichttraject slechts te zien als 'succesvol' of 'onsuccesvol'. Om hierin verandering te brengen is aan te bevelen om, zoals ook Farrall (2003) voorstelt, in vervolgonderzoek een 'successchaal' te maken om de uitkomst van een reclasseringstraject te meten.

Daarnaast is in dit onderzoek niet nagegaan of justitiabelen gedurende een toezichttraject veranderden. Denkbaar is dat dynamische factoren die de kans op een succesvol traject beïnvloeden gedurende een traject veranderen, al dan niet door toedoen van de reclassering of zorgverlenende instanties. Door in longitudinaal vervolgonderzoek veranderingen in de tijd te onderzoeken kan preciezer worden vastgesteld welke factoren de kans op een succesvol traject beïnvloeden. Ook kan dan worden nagegaan op welke manier de reclassering en samenwerkende organisaties aan de verandering van dynamische factoren kunnen bijdragen.

Tot slot is het niet mogelijk geweest om vast te stellen of justitiabelen een traject succesvol hebben doorlopen doordat ze daadwerkelijk zijn veranderd. Justitiabelen kunnen hun gedrag slechts tijdelijk hebben aangepast om de straf te ontlopen (Koeter & Van Maastricht, 2006). Voor de maatschappelijke veiligheid is het echter van belang dat veranderingen beklijven en recidive wordt voorkomen. Voorwaardelijk gestraften recidiveren minder vaak dan onvoorwaardelijk gestraften (Abraham et al., 2007; Jacobs et al., 2006; Menger & Krechtig, 2004; Wartna et al., 2005). Blijkbaar is er voor ten minste een deel van de reclasseringscliënten sprake van een daadwerkelijke omslag als gevolg van het reclasseringscontact. Om na te gaan welke justitiabelen daadwerkelijk veranderen is longitudinaal vervolgonderzoek nodig.

5.2.3. GENERALISEERBAARHEID

Het is onduidelijk in hoeverre onderzoek onder de reclasseringscliënten van SVG/VNN generaliseerbaar is naar de cliënten van andere organisaties. Zo is het succespercentage onder reclasseringscliënten van SVG/VNN mogelijk hoger dan onder andere cliënten.

Toezichttrajecten blijken in dichtbevolkte gebieden met veel criminaliteit namelijk relatief vaak te worden herroepen (Adams, Olson & Adkins, 2002; Davis, 1964). SVG/VNN begeleidt alleen justitiabelen uit Friesland, Groningen en Drenthe, wat relatief dunbevolkte provincies zijn met weinig criminaliteit. Er zullen bovendien meer verschillen met andere reclasseringsorganisaties zijn die maken dat de uitkomsten van dit onderzoek niet geheel generaliseerbaar zijn. Dat iedere reclasseringsorganisatie in Nederland een andere doelgroep heeft speelt hierin mee. Het is daarom raadzaam landelijk onderzoek te doen naar het verloop van toezichttrajecten waarin ook andere reclasseringsorganisaties worden meegenomen.

5.3. IMPLICATIES

Aangezien in Nederland niet eerder is onderzocht welke factoren samenhangen met het verloop van toezichttrajecten was de uitvoering van dit onderzoek belangrijk. Er blijken verschillende factoren te zijn die de kans op een succesvol toezichttraject beïnvloeden. Bij de interpretatie van de bevindingen van dit onderzoek moet echter rekening worden gehouden met bovengenoemde beperkingen. Om te voorkomen dat vervolgonderzoek dezelfde beperkingen kent, verdient het aanbeveling om de gegevensverzameling te laten plaatsvinden door onderzoekers die onafhankelijk zijn van de reclassering. De bevindingen uit dit onderzoek vormen een basis van waaruit dit onderzoek kan plaatsvinden. Daarmee kan worden vastgesteld wat de afzonderlijke bijdrage is van de factoren die een rol spelen bij het verloop van toezichttrajecten. Ook kan met vervolgonderzoek het effect worden onderzocht van de factoren die in deze studie niet meegenomen konden worden.

Als er meer duidelijkheid bestaat over de factoren die de kans op een succesvol toezichttraject beïnvloeden kan het beleid van reclasserings- en samenwerkende organisaties hier op worden aangepast. Een persoonsgerichte aanpak wordt dan gemakkelijker uitvoerbaar. Ook kan een risicotaxatie-instrument worden ontwikkeld waarmee het verloop van een toezichttraject per justitiabele kan worden ingeschat. Met deze aanpassingen kunnen reclasseringsorganisaties in de toekomst effectiever werken, zodat het relatieve aantal succesvolle toezichttrajecten kan worden verhoogd. Dit kan leiden tot een toename van de maatschappelijke veiligheid, wat uiteindelijk het belangrijkste doel is van de Nederlandse reclassering.

LIJST MET AFKORTINGEN

Art.: Artikel

CVS: Cliënt Volg Syteem

OM: Openbaar Ministerie

RISc: Recidive Inschattingsschalen

Sr.: Wetboek van Strafrecht

SVG: Stichting Verslavingsreclassering GGZ

TUL-zitting: Tenuitvoerleggingszitting

VNN: Verslavingszorg Noord Nederland

LITERATUUR

- Abraham, M., Dijk, B. van & Zwaan, M. (2007). *Inzicht in toezicht: De uitvoering van toezicht door de reclassering*. Amsterdam: WODC.
- Adams, S. B., Olson, D. E. & Adkins, R. (2002). *Results from the 2000 Illinois adult probation outcome study*. Illinois: Illinois Criminal Justice Information Authority.
- Adviesbureau Van Montfoort & Reclassering Nederland (2004). *Handleiding RISC: Gebruikersversie 1.0*. Harderwijk: Flevodruk.
- Alemi, F., Taxman, F., Vang, J. Thanner, M., Heibatollah, B. & Doyon, V. (2006). Costs and benefits of combining probation and substance abuse treatment. *The Journal of Mental Health Policy and Economics*, 9, 57-70.
- Bleichrodt, F. W. (1999). Honderd jaar sanctiestelsel. *Justitiële Verkenningen*, 9, 114-123.
- Bleichrodt, F. W. (2000). Creativiteit en voorwaardelijke sanctionering. *Justitiële Verkenningen*, 4, 44-51.
- Broome, K. M., Knight, K., Hiller, M. L. & Simpson, D. D. (1996). Drug treatment process indicators for probationers and prediction of recidivism. *Journal of Substance Abuse Treatment*, 13, 487-491.
- Chui, W. H. (2006). Factors associated with the one-year probation outcome: A self-report study in Hong Kong. *Asian Criminology*, 1, 155-171.
- Clear, T. R., Harris, P. M. & Baird, S. C. (1992). Probationer violations and officer response. *Journal of Criminal Justice*, 20, 1-12.
- Courtright, K. E., Berg, B. L. & Mutchnick, R. J. (2000). Rehabilitation in the new machine? Exploring drug and alcohol use and variables related to success among DUI offenders under electronic monitoring: Some preliminary outcome results. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 44, 293-311.

- Davis, G. F. (1964). A study of adult probation violation rates by means of the cohort approach. *The Journal of Criminal Law, Criminology, and Police Science*, 55, 70-85.
- Farabee, D., Prendergast, M. & Anglin, M. D. (1998). The effectiveness of coerced treatment for drug-abusing offenders. *Federal Probation*, 62, 3-10.
- Farrall, S. (2003). J'accuse: Probation evaluation-research epistemologies: Part one: The critique. *Criminal Justice*, 3, 161-179.
- Gray, M. K., Fields, M. & Maxwell, S. R. (2001). Examining probation violations: Who, what and when. *Crime & Delinquency*, 47, 537-557.
- Grove, W. M., Zald, D. H., Lebow, B. S., Snitz, B. E. & Nelson, C. (2000). Clinical versus mechanical prediction: A meta-analysis. *Psychological Assessment*, 12, 19-30.
- Hepburn, J. R. & Griffin, M. L. (2004). The effect of social bonds on successful adjustment to probation: An event history analysis. *Criminal Justice Review*, 29, 46-75.
- Hiller, M. L., Knight, K., & Simpson, D. D. (1999). Risk factors that predict dropout from correction-based treatment for drug abuse. *The Prison Journal*, 79, 411-430.
- Hirschi, T. (1969). *Causes of delinquency*. Berkeley: University of California Press.
- Huebner, B. M. (2006). *Drug abuse, treatment, and probationer recidivism*. Chicago: Illinois Criminal Justice Information Authority.
- Inspectie voor de Sanctietoepassing (2006). *Themaonderzoek: Ketenaansluiting reclassering en OM*. Den Haag: Ministerie van Justitie.
- Jacobs, M. & Siesling, M. (2009). *Optimalisering van voorwaardelijke sancties: Een procesevaluatie*. Tilburg: IVA.
- Jacobs, M. J. G., Kalmthout, A. M. van & Bergh, M. Y. W. von (2006). *Toepassing van bijzondere voorwaarden bij voorwaardelijke vrijheidsstraf en schorsing van de voorlopige hechtenis bij volwassenen*. Tilburg: IVA.

- Johnson, W. W. & Jones, M. (1998). Probation, race, and the war on drugs: An empirical analysis of drug and non-drug felony probation outcomes. *Journal of Drug Issues*, 28, 985-1004.
- Kelk, C. (2004). De voorwaardelijke veroordeling en de voorwaardelijke invrijheidstelling onder de loep. *Delikt en Delinkwent*, 3, 33-59.
- Kemshall, H. (1996). Offender risk and probation practice. In H. Kemshall & J. Pritchard (Eds.), *Good practice in risk assessment and risk management: Volume 1* (pp. 133-145). London: Jessica Kingsley Publishers.
- Knaap, L. M. van der, Leenaarts, L. E. W. & Nijssen, L. T. J. (2007). *Psychometrische kwaliteiten van de Recidive Inschattingsschalen (RISc)*. Den Haag: WODC.
- Koeter, M. W. J., Campen, M. W. & Langeland, W. (2009). *Interventiematrix Justitiële Verslavingszorg: Update: Wat werkt anno 2009*. Amersfoort: GGZ Nederland.
- Koeter, M. W. J. & Maastricht, A. S. van (2006). *De effectiviteit van verslavingszorg in een justitieel kader*. Den Haag: ZonMw.
- Landis, J. R., Mercer, J. D. & Wolff, C. E. (1969). Success and failure of adult probationers in California. *Journal of Research in Crime and Delinquency*, 6, 34-40.
- Marlowe, D. B., Kirby, K. C., Bonieskie, L. M., Glass, D. J., Lawrence, D. D., Husband, S. D., Platt, J. J. & Festinger, D. S. (1996). Assessment of coercive and noncoercive pressures to enter drug abuse treatment. *Drug and Alcohol Dependence*, 42, 77-84.
- Maxwell, S. R. & Gray, M. K. (2000). Deterrence: Testing the effects of perceived sanction certainty on probation violations. *Sociological Inquiry*, 70, 117-136.
- Mayzer, R., Gray, M. K. & Maxwell, S. R. (2004). Probation absconders: A unique risk group? *Journal of Criminal Justice*, 32, 137-350.
- McNeill, F. (2009). What works and what's just? *European Journal of Probation*, 1, 21-40.

- Menger, A. (2009). Wie werkt? Over het vakmanschap van de reclasseringswerker. *Proces*, 88, 155-165.
- Menger, A. & Krechtig, L. (2004). *Het delict als maatstaf: Methodiek voor werken in gedwongen kader*. Amsterdam: SWP.
- Minor, K. I., Wells, J. B. & Sims, C. (2003). Recidivism among federal probationers: Predicting sentence violations. *Federal Probation*, 67, 31-36.
- Moffitt, T. E. (1993). Adolescence-limited and life-course-persistent antisocial behavior: A developmental taxonomy. *Psychological Review*, 100, 674-701.
- Morgan, K. D. (1993). Factors influencing probation outcome: A review of the literature. *Federal Probation*, 57, 23-29.
- Morgan, K. D. (1994). Factors associated with probation outcome. *Journal of Criminal Justice*, 22, 341-353.
- Parent, D. G., Wentworth, D., Burke, P. & Ney, B. (1994). *Responding to probation and parole violations*. Washington D.C.: National Institute of Justice.
- Poort, R. (2009). *Fundamenten voor toezicht: Over de grondslagen voor de ontwikkeling van reclasseringstoezicht*. Utrecht: Reclassering Nederland, Stichting Verslavingsreclassering GGZ, Leger des Heils Jeugdzorg en Reclassering.
- Poort, R. & Eppink, K. (2009). *Een literatuuronderzoek naar de effectiviteit van de reclassering*. Meppel: Boom Juridische Uitgevers.
- Rooney, R. H. (2009). *Strategies for work with involuntary clients*. New York: Columbia University Press.
- Sieh, E. W. (2003). A theoretical basis for handling technical violations. *Federal Probation*, 67, 28-32.
- Sims, B. & Jones, M. (1997). Predicting success or failure on probation: Factors associated with felony probation outcomes. *Crime & Delinquency*, 43, 314-327.

Skeem, J. L., Eno Loudon, J., Manchak, S., Vidal, S. & Haddad, E. (2009). Social networks and social control of probationers with co-occurring mental and substance abuse problems. *Law and Human Behavior*, 33, 122-135.

Skeem, J. L. & Manchak, S. (2008). Back to the future: From Klockars' model of effective supervision to evidence-based practice in probation. *Journal of Offender Rehabilitation*, 47, 220-247.

Sigler, R. & Williams, J. J. (1994). A study of the outcomes of probation officers and risk-screening instruments classifications. *Journal of Criminal Justice*, 22, 495-502.

Stichting Verslavingsreclassering GGZ (2005). *Justitiële Verslavingszorg: Een vak apart*. Amersfoort: Stichting Verslavingsreclassering GGZ.

Wartna, B. S. J., Tollenaar, N. & Blom, M. (2005). *Recidive 1997: Een cijfermatig overzicht van de strafrechtelijke recidive van volwassen en jeugdige daders*. Meppel: Boom Juridische uitgevers.